№ 151 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՅՈՒԼԻՍԻ

1910

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՅՈՒԼԻՍԻ № 151

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

ՅՈՒԼԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 6 ՐՈՒԲԼԻ

12 ամսվ.՝ 10 ր., 6 և 7 ամսվ. 6 ր., ամսակ. 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թուրքիա՝ 120 ղրուշ:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նախ. հին հասցեն, նոյնպէս և 40 կոպ. (կարելի է և նամականիշով):

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

Յայտարարութիւնների համար վճարում են. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.: Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К⁰" ֆիրմայի միջոցով Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Ամառային շենութիւն
Այսօր, երեքշաբթի, յուլիսի 13-ին տեղի կունենայ
Ընտանեկան երեկոյթ
ՀԱՅՈՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ. կը խաղացվեն՝ «Ինչպէս նա դարձաւ խմբագիր» և «Խօլեր»:
Երեկոյթին կը նուագին լարանուագ խումբը և սազանդարները:
Հիւրերը՝ յանձնարարութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են—տղամարդիկ 1 ր., կանայք 50 կ.:
Ներկայացումից յետոյ ՊԱՐԵՐ:
Ներկայացման տոմսակները՝ 10—30 կ. վաճառվում են ժողովարանի շվէյցարի մօտ:
Ներկայացմ. սկիզբը երեկ. ժամը 9-ին:
(առ.) 496. 1—1

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՀԱՅՈՑ
✦ ԹԵՄԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ✦
III, IV և V դասարան. համար
հրաւիրվում են
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ
Բարձրագոյն կրթութեամբ՝ ռուսաց և ֆրանսերէն լեզ. և երկրաչափութեան.
Նաև **ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ**
ձեռագործի և կարուձևի:
Դիմել՝ Тавризъ. Попечит. Армянскаго Центральн. Училища.
(կ. ե.) առ. 823. 2—2

— ԽՕԼԵՐԱՅԻՑ —
ՊԱՇՏՊԱՆՈՂ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ
Խսկաւանները—թամ՝ օձի հետ միասին՝ նկարով: Կրծքի վրա կախելու համար: Հատը 15 կոպ.: ԿԱՄՖՈՐԱ բժ. Րուբինի, սրուակը 30 կ.: ԴԵՂԱՐԱՆ՝ գլխաւոր 4 դեղերով, պլաստինկաներ և ցուցումներ—1 ր. 35 կ.: Այդ բոլորը վաճառվում են հետևեալ տեղը. Гомеопатическая аптека. Головинскій пр. № 18 (մուտքը Կրուզենշտերնսկի փողոցից):
(ե. հ. կ.) առ. 813. 5—4

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻՑ

Մեր ուրախութեան օրերին, երբ մենք հոգեկան բերկրանքի մէջ էինք, որ մեր դպրոցները վերադարձված են մեզ և մենք կարող ենք ընդարձակ ծաւալով առաջ տանել ժողովրդական կրթութեան գործը, այդ նոյն օրերին նպաստաւոր չը հանդիսացան շրջապատող պայմանները մեր դպրոցական կեանքի համար:

Դրանք տարիներ էին ամեն տեսակ փորձութիւնների

Դրանք տարիներ էին սնանկացած ժողովրդի վնաս մտածմունքների և ցաւատանջ երերումների:

Ժողովուրդը ուզում էր բանալ դպրոցներ, բայց նա շշմել էր հայ-թուրքական ընդհարումներից, թուլացել էր ճակատագրական անգութ անբերրիութիւններից, կծկվել էր ներքին ջլատիչ երկպառակութիւններից և ճնշվել իր որբացած վիճակից:

Պէտք էր դպրոցներ բանալ, պէտք էր զաւակներին կրթութիւն տալ—այդ զգում էր, այդ գիտէր ժողովուրդը. բայց նա դժուարանում էր միջոցներ հայթայթել իր կրթարանների համար, ուստի կամ բոլորովին հրաժարվում էր դպրոցներ բանալուց՝ յետաձգելով գործը մինչև աւելի լաւ օրեր և կամ բաց էր անում, բայց պահում էր իր դպրոցները անմխիթարելի վիճակի մէջ, հասցնելով նրանց երբեմն փակելու վտանգի եզերքին:

Տնտեսական ծանր դրութիւնը չափազանց շատ ճնշեց մեր ժողովրդին և շատ կուլտուրական ձեռնարկութիւններից նրան յետ գցեց:

Անշուշտ, այդտեղ, այդ դանդաղ կուլտուրական գործունէութեան մէջ դեր և խոշոր դեր կատարեց նաև ժողովրդի տգիտութիւնը, բայց և այնպէս, ժամանակակից տնտեսական անէտը և տագնապը այնքան սուր և ընկճող էր, որ նոյնիսկ գիտակից և բանիմաց շրջաններում մարդկանց ձեռքերը թուլանում էին տնտեսական դժուարութիւնների առաջ:

Բարեբաղդաբար՝ անցեալ 1909 թիւը եղաւ փոքր ի շատէ բարենպաստ մեր գիւղական ժողովրդի տարվայ բերքի վերաբերութեամբ և ժողովուրդը հնարաւորութիւն ունեցաւ փոքր-ինչ շունչ առնել իր յուսահատական օրերից յետոյ. բայց, անկասկած, երկարատև ճախորդութիւններն և մեծ աղէտներից յետոյ ժողովուրդը շուտ չէ կազդուրվում և մի տարվայ նպաստաւոր պայմանները դեռ շատ անբաւարար էին գիւղական տնտեսութեան վերականգնման համար:

Ներկայ 1910 տարվայ բերքը համեմատաբար վատ չէ միջին առմամբ:

Ճիշտ է, կան տեղեր, որոնք սարսափելի վնասվել են կարկուտից, հեղեղներից, ցրտից, երաշտից, բայց ընդհանրապէս տարվայ բերքը բաւարար է և մեր գիւղական ժողովուրդը շատ տեղերում կունենայ և հաց իր ապրուստի համար և խոտ իր անասունների համար:

Եւ ահա ներկայ փոքր ի շատէ նպաստաւոր նիւթական հանգամանքներում մենք յորդոր ենք կարդում մեր գիւղական ժողովրդին՝

— Տուէք ձեր միջոցների մի մասը ձեր մանուկների կրթութեան, պատրաստեցէք նրանց գալիք կեանքի խիստ պահանջների դէմ մաքառելու համար, լուսաւորեցէք ձեր զաւակներին, զինեցէք նրանց գիտակցութեամբ, կատարելագործված արհեստով:

Եթէ տարին որոշ տեղերում բարեբեր է, թող այդ տեղերը իրանց առաջին հասոյթները գործածեն իրանց զաւակների կրթութեան համար:

Ս. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 11 յուլիսի

Կայսերական Տան մինիստրի հեռագիրը. «Կիրակի օրը, յուլիսի 11-ին, կայսերական «Շտանդարտ» զբօսանաւի վրա կատարվեց մաղթանք, որին ներկայ էին Նորին Մեծութիւնները Օգոստափառ Երեխաների հետ:

«Մաղթանքին ներկայ էին Նորին Մեծութեան ֆլագ-կապիտանը, հրամանատարը, օֆիցերներ, զբօսանաւի կոմանդան և զբօսանաւին ուղեկցող նաւակների հրամանատարները:

«Մաղթանքից յետոյ Բարձրագոյն ներկայութեամբ նախաճաշ կայացաւ, որին հրաւիրված էին մաղթանքին ներկայ եղողները»: (Հ. Գ.)

—

Լոնդոն, 10 յուլիսի

Համայնքների պալատը քննութեան ենթարկեց ցիվիլ թերթի նախագիծը: Թագաւորը թագաւորական տան ապրուստի համար ստանում է 470,000 ֆունտ ստէրլինգ, որդիներից իւրաքանչիւրը 21 տարեկան հասնելուց յետոյ՝ 10,000 ֆ. ս. տարեկան, բացի Ուէլսի պրինցից, դրանից զատ՝ ամուսնանալիս 15,000 և իւրաքանչիւրը աղջկանցից՝ 6000: Ուէլսի պրինցը ռոճիկ չէ ստանում, որովհետև Կորնվալիսի և Լանքաստրի դքսութիւնների եկամուտը վերապահված է նրան: Ցիվիլ թերթը ընդունվել է 197 ձայնով ընդդէմ 19-ի: Բանւորական կուսակցութեան ներկայացուցիչ Բարնսի առաջարկը՝ պակասեցնելու թերթը մինչև 375,000-ի, մերժված է 207 ձայնով ընդդէմ 26-ի:

Անգլիական կառավարութիւնը երէկ նախաճաշ տուեց ի պատիւ եապոնական պատգամաւորների, որոնք ճանապարհորդում են Եւրոպայում: Ներկայ էին Գրէյը և մինիստրները: Կարդացվեց թագաւորի նամակը, որով թագաւորը արտայայտում է իր սրտագին ողջոյնը, հաւատացնելով որ ինքը մեծ բաւականութեամբ է մտաբերում իր այցելութեան մասին Եապոնիա 1881 թ.: Գրէյը առաջարկեց խմել միկադոյի կենացը և ասաց, որ ռուս-եապոնական համաձայնութիւնը ամենևին չէ խախտում այն քաղաքականութեան հիմունքներն, որը հետևում է անգլօ-եապոնական դաշնագրին և կոչված է խաղաղութեան պաշտպանութեան համար, ընդհակառակը նա նպաստում է էապէս այդպիսի հիմունքների ամրապնդմանը: (Հ. Գ.)

—

Բարսելոնա, 10 յուլիսի

Նախկին մինիստր-նախագահ Մաուրայի վրա, մադրիդեան գնացքով կայարան համնելուն պէս, երկու գնդակ են արձակել: Մաուրան թեթև կերպով վիրաւորված է: Նրան ուղարկեցին շոգենաւով Պալմա: Ոճրագործը կալանաւորված է: Նա բարսելօնացի է, 20 տարեկան մի երիտասարդ՝ Մանուէլ Բոկա ազգանունով: (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ, 10 յուլիսի

Մաուրան հասաւ Պալմա: Նրան վիրաւորող ոճրագործն ու իր հայրը կալանաւորված են: Ոստիկանութիւնը նախազգուշութեան բոլոր միջոցները ձեռք էր առել, այնուամենայնիւ մահափորձը այնքան անսպասելի էր, որ ոչ ոք չը կարողացաւ առաջն առնել: Մաուրային ուղեկցում էին կինը և ազգականները: (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ, 11 յուլիսի

Պալատի և սենատի ժողովներում նախագահները շատ խիստ լեզուով դատապարտել են Մաուրայի վրա կատարված յարձակումը: Բոլոր պատգամաւորները, բացի հանրապետականներից, իրանց հաւանութիւնն են յայտնել: Կանալեխասը միացել է նախագահների խօսքերին, յետոյ կարդացել է հրամանագիրը կորտեսների յետաձգման մասին:

(Հ. Գ.)

—

Միլան, 11 յուլիսի

Երէկ երեկոյեան Միլանի և շրջակայքի վրայով անցաւ ուժեղ փոթորիկ: Սարաննոյում վնասվել են շատ տներ. երեք հոգի սպանվել են: Սոլեարիօյում կործանվել է աղիւսի գործարանը, սպանվել են 14 հոգի: Բուստոարսիցիօյում ֆաբրիկայի խողովակը ընկել է բանւորների խմբի վրա և սպանել 10 մարդ: Մալիանոյում վիրաւորվել են 15 հոգի: Հեռագրական և հեռախօսական հաղորդակցութիւնը տեղ-տեղ ընդհատվել է: (Հ. Գ.)

—

Յուլիսի 5-ին Պետերբուրգ գնալիս Մոսկվայում կանգ է առել Կովկասի Փոխարքայ Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկովը:

Նրան հանդիպել են՝ ի թիւս ուրիշ անձանց՝ Պետական Խորհրդի անդամ սենատոր Նիկոլսկին և Փոխարքայի ազգականները:

Փոխարքային ուղեկցող անձնաւորութիւններից մէկի ասածների համաձայն վերջին 5 տարիներս երկրի բարեկեցութիւնը բաւականին բարձրացել է: Սրան ապացոյց ծառայում են Փոխարքայի ձեռքի տակ եղած ընդարձակ ստատիստիկական փաստերը: Այդ ստատիստիկական փաստերը, որ հաւաքվել են վերջին 5 տարիների ընթացքում, պիտի հրապարակվեն: Վաղուցվանից ծրագրված այն երկաթուղագիծը, որը պիտի միացնէ Ռուսաստանը Անդրկովկասի հետ՝ բաւականին զարկ կը տայ երկրի բարեկեցութեան զարգացմանը:

Այժմ առանձնապէս աչքի է ընկնում երկրի բարեկեցութեան բարձրանալը՝ աչքի առաջ ունենալով ամենաբերք առատ հունձը:

Այսպիսով այն տեղեկութիւնները, որ տանում է իր հետ Փոխարքան, միանգամայն մխիթարական են: Փոխարքան բոլորովին կազդուրվել է նախկին տկարութիւնից և զգում է իրան առոյգ:

Պետերբուրգից նա մտադիր է արտասահման գնալ, իսկ այնտեղից վերադառնալ Կովկաս: («Р. Сл.»)

—

Պետերբուրգ, 10 յուլիսի

Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վորոնցով-Դաշկովը ուղևորվեց Համբուրգ՝ բժշկվելու համար:

Սոֆիայից վերադարձող գերմանական լէհերը խուզարկութեան են ենթարկվել պրուսական սահմանագլխին: Նրանց մօտ եղած բոլոր գրքերն ու ձեռագիրները գրաւված են:

Գեներալ Դումբաձէն հրաժարական է տալիս, և միջնորդութիւն է յարուցել խոշոր կենսաթոշակ նշանակելու մասին:

(«Б.»)

—

Պեկինից հաղորդում են մայրաքաղաքի թերթերին, որ պրինց Ջուն ստացել է մի նամակ, որի մէջ սպառնում են նրան մահով պարլամենտը հրաւիրելուն դիմադրութիւն ցոյց տալու համար:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թեհրան, 10 յուլիսի

Մեջլիսի պատգամաւորութիւնը, այցելելով մզկիթը, խոստացաւ գտնել միւշտեիդի սպանողներին և անպատճառ պահանջել, որ Թաղի-զադէն հեռանայ Թեհրանից: Մի ժամանակ դիտաւորեալ կերպով լուր էին տարածել, որ իբր ռուսական դեսպանութիւնը պահանջում է երեքօրեայ ժամանակամիջոցում բանալ շուկաները և կարգը վերահաստատել մայրաքաղաքի մէջ, սպառնալով հակառակ դէպքում զօրքեր ներմուծել: Մզկիթում նստողները խսկոյն թողին բաստը և շուկաները բացվեցին:

Պրինց Սալար-ուդ-Դովլէն ենզելի ժամանեց: Նրան անմիջապէս կալանաւորեցին: (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 10 յուլիսի

Կովկասեան գնդակաձիգների առաջին բատալիօնի տօնի առթիվ Բաղը-Շեմալում մաղթանք կատարվեց, տեղի ունեցաւ զօրահանդէս Ատրպատականի գեներալ-նահանգապետի, ռուսաց և օտար հիւպատոսների ներկայութեամբ: (Հ. Գ.)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 10 յուլիսի

Թիւրքիան տօնում է սահմանադրութեան երկրորդ տարեդարձը: Մայրաքաղաքը զարդարված է դրօշակներով: Սուլթանը դիտեց նաւատորմը: Ներկայ էին պետութիւնների ներկայացուցիչները, դեսպանատները և բազմաթիւ շոգենաւեր լի հանդիսատես հասարակութեամբ: Երեկոյեան հրավառված էր մայրաքաղաքն ու Բօսֆորը: (Հ. Գ.)

—

Սօֆիա, 10 յուլիսի

Բոլգարական հեռագրական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ ազգաբնակութեան զինաթափութեան ժամանակ թիւրքական իշխանութեան գործադրած խստութիւնները Մակեդոնիայում սաստիկ յուզմունք են առաջ բերել, որ սահմանագլխի բնակիչներից շատերը անցնում են Թիւրքիա, չէտաներին միանալու համար: Կառավարութիւնը անզօր է մաքառելու այդ բանի դէմ: Օսմանեան կառավարութեան ձեռք առած միջոցները յուզում են հասարակական կարծիքը, և կառավարութիւնը դժուար կացութեան մէջ դրված կը լինի, եթէ Թիւրքիան չի դադարեցնի իր ագիտացիան: (Հ. Գ.)

—

Սօֆիա, 11 յուլիսի

Բոլգարական հեռագրական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ Մակեդոնիայից Սօֆիա եկած փախստականները ուղարկվում են երկրի ներսի մասերը, որտեղ կարող են իրանց համար աշխատանք գտնել: Ներքին գործերի մինիստրութիւնը զինւորական իշխանութիւնների գործակցութեանն է դիմել, ուժեղացնելու հսկողութիւնը սահմանագծի վրա, կասկածելի անձնաւորութիւնների մուտքը խափանելու համար: Բոլգարական կառավարութիւնը յանձնարարել է Կ. Պոլսի դեսպանին՝ Դռան ուշադրութիւնը հրաւիրել այն վտանգի վրա, որ կարող է առաջանալ՝ Մակեդոնիայի ազգաբնակութիւնը զինաթափ անելու ժամանակ: (Հ. Գ.)

—

Ուսկիւբից հաղորդում են եւրոպական թերթերին, որ Նովօ-Բազարի սանջակում բացվել է դաւադրութիւն՝ ուղղված սուլթանի դէմ: Կատարված են ձերբակալութիւններ: Մեղադրվողները կը դատվեն զինւորական դատարանով:

—

Կ. Պոլսում ձերբակալված են Սինօպի պատգամաւոր Րիզանիը, գեներալ Մուստաֆան, նախկին դեսպան Շերիֆ փաշայի կինը և շատ ուրիշ անձնաւորութիւններ, որոնք մեղադրվում են «Իսլահաթ» յետադիմական խմբակցութեան հետ կապեր պահպանելու մէջ:

—

Ալբանիայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն՝ ամբողջ երկիրը բռնված է թիւրքական զօրքերով: Խոստացված բարենորոգումները և դպրոցների բացումը յետաձգվում են մինչև զինւորական դատարանների գործողութիւնների վերջանալը: Առևտրական կեանքը մեռել է: Արևը մայր մտնելուց յետոյ ժողովուրդը վախենում է տնից դուրս գալ: («З.»)

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պոլիս, 5 յուլիս

Ֆէնէրի յունական պատրիարքարանը կը զբաղեցնէ տեղական մամուլը. իւրաքանչիւր օր նորութիւն մը հրապարակ կ'ելլէ: Յանձնախմբի մը տեղեկագրին վրայ՝ ջանքեր պիտի ըլլան, որ ազգ. ժողով գումարուի՝ մակեդոնական հարցին մէջ յոյն ազգին կամքը ճշդելու համար: Այդ ժողովին անդամները պիտի ըլլան, պատրիարքարանի հաշիւներուն համեմատ, 120—130: Պաշտօնական հրաւէրի մը վրայ 84 գաւառներէ պիտի հասնին աշխարհական պատգամաւորներ:

Ֆէնէրի պատրիարքարանը, իր առանձնաշնորհումներուն մէջ, «ազգ. ժողովի» արտօնութիւն չունի. առաջին անգամն է, որ Թիւրքիոյ յունական պատրիարքարանի մէջ կը լսուի «ազգ. ժողով» բացատրութիւնը:

«Թանին» իր մէկ երկար խմբագրականովը կը հասկցնէ, թէ պատրիարքարանը իրաւունք չունի «ազգ. ժողով» գումարելու: Եթէ պնդէ պատրիարքը այդպիսի անգոյ իրաւունքի մը գործադրութեանը վրայ, կառավարութիւնը արգելք կը դնէ իր միջոցներովը: Յետոյ՝ դիտել կուտայ, թէ մեծ պետութեանց դիմելու խորհուրդն ալ լաւագոյն արդիւնքներու չպիտի յանգի, որովհետև բոլորովին ներքին գործ մըն է ատ:

Յանձնախմբի ծրագրին մէջ էական համարուած կէտերէն մէկն է եկեղեցիներու փակումը: «Թանինը», այդ մասին, դիտել կուտայ, թէ կառավարութեան չի պատկանիր այդպիսի հարց մը, որովհետև եկեղեցին աղօթատեղի է: Կառավարութեան պարտականութիւնն է եկեղեցիներու ազատ պահպանութիւնը, բայց իր գործը չէ ստիպել յոյները, որ աղօթելու երթան, երբ անոնք ինքնին կը հրաժարին այդ հոգևոր պարտականութենէն: Այդպիսի հաշիւ մը Աստուծու հետ կրնան կարգադրել:

Ու, ինչպէս գրուեցաւ արդէն, էկզարքը, բուլգար հոգևոր պետը, անգործ կեցած չէ. Ֆէնէրի պատրիարքին ետևէն՝ ինքը այցելութիւն տուաւ սուլթանին, ընդունուեցաւ անկէ՝ իր խորին երախտագիտութիւնը դնելու կայսերական գահոյքին առջև այն իմաստուն ու արդար կարգադրութեան համար, որու յանգեցաւ պարլամենտը իբրև օրէնսդրական ժողով, և կայսրն ալ վաւերացուց գայն գործադրութեան համար: Թիւրքերը առակաբար կըսեն այսպիսի հանգամանքներու մէջ. «երկու լարախաղաց միևնոյն պարանին վրայ». Տեսնենք թէ որը աւելի ճարտարօրէն պիտի կատարէ իր դերը: Ֆէնէրի պատրիարքարանը կը պնդէ, թէ «հերձուածող բուլգարներու» պետը չի կրնար նստիլ Պոլսի մէջ, ուր իր «տիեզերական» տիտղոսովը կը նստի օրթոդոքս պատրիարքը. պէտք է դուրս ելլէ Պոլիսէն: Բուլգար էկզարքը, խաղաղիկ, իր մանր ու խելացի աչքերը աւելի հեռուն յառած, փառքով մտաւ Պոլիս, իր հիւանդութիւններէն կազդուրուած մարմնով և հոգիով այն յաջողութիւններէն, որ միշտ ձեռք բերած է իր պաշտօնին մէջ: Խօսքի հետ ոչինչ ունի, ամբողջովին գործ է:

Մեր պատրիարքը կը շարունակ՝

մուԹները հողային հարցի մասին։ Հակկը փաշան միշտ քաղցրախօս վարչապետն է. կը խոստանայ, սիրալիր ընդունելութիւն կընէ։ Տեսնենք վերջը ինչ կըլլայ։

Մէկ օր առաջ, 4 յուլիսի, ս. Լուսաւորչի տօնն ըլլալով, Ղալաթիոյ եկեղեցիին խնամակալութեան դիմումին վրայ, պատրիարքը փոխանորդաբար հաղորդած է, որ նախկին պատրիարքը՝ Օրմանեան հրաւիրուի նոյն տօնին առթիւ պատարագելու։ Կանխաւ յայտարարութիւն եղաւ այդպիսի կարգադրութեան մը մասին։

Նոյն օրը անոգին բազմութիւն դիմած է ս. Լուսաւորիչ։ Պատարագէ առաջ երեք անձերէ պատգամաւորութիւն մը դիմելով Օրմանեանի՝ դիտողութիւն ըրած է, Թէ աւելի լաւ է, որ չպատարագէ նորին սրբազնութիւնը։ Ան առարկած է, Թէ ինքը եկած է ազգ. իշխանութեինով։ Պատգամաւորութիւնը պատասխանած է, Թէ ինքն ալ դիմած է ժողովրդի կողմէ. դուրսն ալ աղմուկ բարձրացած է ի նպաստ և աննպաստ։ Այդպէս՝ փոխանակ Օրմանեանի՝ նոյն օրը պատարագած է եկեղեցիին քահանաներէն մին։

Եղած դիտողութիւնը սա է, Թէ Օրմանեան սրբազան տակաւին կը մնայ ազգ. ժողովի ամբաստանութեան ներքև և քանի որ յայտնի եղած չէ տակաւ ին, Թէ ինչ որոշում պիտի տրուի, պէտք չէ անապարանք գործ դրուի և ցայսօր ամբաստանուած նախկին պատրիարքը յանկարծ հրաւիրուի պատարագ ընելու եկեղեցիին մէջ։

Միւս կողմէ՝ Օրմանեանի գործոց քննիչ յանձնախումբն ալ այնքան ձգձգեց իր վերջնական քննութեան արդիւնքը, որ ամօԹալի եղած է պարզապէս։ Օրմանեան ինքը, իբրև հոգևորական, անշուշտ պիտի փափագէր չը զրկուիլ հոգևոր պաշտամունքներէ։ Քանիցս խնդրած է՝ որ իրաւունք տանայ եկեղեցի մը յաճախելու։ Իզմիրլեան պատրիարք աւելի խոհեմութիւն համարեց սպասել նպաստաւոր օրերու, մինչև որ ժողովրդային տրամադրութիւնները կը փոխուին։ Դուրեան նոյնը ընել հարկ տեսաւ։ Հայրապետը գրած է էջմիածինէ, որ արգելք մը չկայ Օրմանեան սրբազանի եկեղեցի չյաճախելու. Դուրեան նոյնը ըրաւ, և, խնամակալութեան մը հրաւէրին վրայ, իր տեղը փոխանորդաբար նշանակեց Օրմանեան սրբազան իբրև պատարագիչ ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին առԹիւ։ Եւ հետևանքը եղաւ նոր աղմուկ, նոր շփոԹ և նոր յուզում նախկին պատրիարքին, որ, առաջացած տարիքի մէջ, մանաւանդ այնքան ըսպասումներէ ետքը, բաւականապէս ծանր եղած ըլլալու է։

ԵԹէ քիչ մը անապարանք չգրուէր գործին մէջ, եԹէ, առաջին անգամ, Թոյլ տրուէր Օրմանեանի՝ եկեղեցական պաշտամունքներու ներկայ գտնուիլ, կարծեմ Թէ աւելի լաւ պիտի ըլլար, և անշուշտ տեղի չէին ունենար նոր անկարգութիւններ։ Նոյն օրը լսուած է, Թէ Օրմանեանի անձին չէ, որ կը հակառակին, այլ ամբաստանուած պատրիարքի մը։ Բարեբաղդաբար կրցած էր այն օրը ներկայ գտնուիլ մինչև պատարագի վերջը ու անկէ ետքը խաղաղ տուն դարձած։

Հրանտ Մարգարեան քարտուղարի մասին քննութիւնները կը շարունակուին։ Հրապարակի վրայ ամեն օր նոր լուր մը կուգայ մէջ տեղ. ցայսօր կողպուած բերաններն հիմա կը բացուին։ Լաւ է «անագան քան ոչ երբէք», և սակայն զարմանալի են մարդիկ. իբրև Թէ հրաւէր մը պէտք եղած ըլլար գողութիւնները նշաւակելու։

Ադանայի կուսակալը, Ջէմալ բէյ, իր պաշտօնատեղին դարձած Թէ ոչ, այցելութիւններ տուած է հոգևոր պետերու և հաղորդած է Սահակ կաԹողիկոսին, Թէ կառավարութեան նոր կարգադրութեամբ ցկեանս Թոշակ պիտի տրուի այրի կիներուն։ Այդ լուրը սփոփիչ է, որովհետև, այլևայլ զրկանքներու մէջ, չոր ապրուստի մըն ալ անստուգութիւնը բոլորովին անտանելի կը դարձնէ այդ տառապագին այրիներու կեանքը իրենցմէ շատերուն ունեցած փոքրիկներու հետ։ Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԸ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄՕՏ

Երէկ, ամսիս 12-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, Նորին Վեհափառութեանը ներկայացան Թիֆլիսի քահանաները։

Նորին Սրբութիւնը, խօսք բանալով, ասաց մօտաւորապէս հետևեալ խրատական ճառը՝ նախապէս հրաւիրելով կարգապահութեան և նկատելով այն Թերութիւնների մասին, որ հասել են իրան Վեհափառ ԿաԹողիկոսին։

Թուելով մի քանի դէպքեր, երբ քահանաները մտնում են իրանց ծխականների տները միայն օրինակատարութիւնների ժամանակ, Վեհափառը շեշտեց, որ պէտք է սերտ կերպով կապ պահպանել ժողովրդի հետ, օգնութեան ձեռք կարկառելով ընտանեկան անախորժութիւնների, գժտութիւնների և առհասարակ դժբաղդութիւնների ժամանակ։ Գործականներին նկատեց, որ նրանք պիտի կատարեն իրանց պաշտօնը բարեխղճութեամբ և ոչ Թէ միայն ձևականօրէն։ Վեհափառ Հայրապետը ի միջի այլոց նկատեց, որ երբ մէկը կռւում է քահանայի և այն էլ աւագ քահանայի կռւում է նոյնիսկ Թերթի էլ, խմբագիր է,

չէ կարող Թոյլ տալ իրան փաստերի խեղաթիւրում և զրպարտութիւն։

Գնահատելով մամուլի մեծ նշանակութիւնը և քաջ գիտենալով, որ նա կարող է խոշոր ծառայութիւններ մատուցել ժողովրդին, երբ բարեխղճօրէն է կատարում իր պարտականութիւնները, սակայն Նորին Վեհափառութիւնը գտնում է, որ յանցաւոր է մամուլի այն մասը, որ ճշմարտութիւնն իմանալով հանդերձ՝ կեղծիք է կատարում, որ ասել է Թէ՝ խեղաթիւրում է ճշմարտութիւնը և այնչափ է առաջ գնում, որ ի լուր ամենեցուն յայտարարում է, Թէ Էջմիածինը իրանից ներկայիս մոխրակոյտ է ներկայացնում. և երբ այդ տողերը իր Թերթի մէջ գրողը մի աւագ քահանայ է, հարց է ծագում, Թէ ինչպէ՞ս աւագ եկեղեցու այդ աւագ քահանան Թոյլ է տալիս իրան գրել նման աններելի լուրեր։ Այս առիԹով Նորին Սրբութիւնը յարեց, որ նման տգեղ երևոյԹների համար իր առաջ պատասխանատու կը համարվի սրբազան առաջնորդը, եԹէ ըմբոստներին արժանի պատիժը չի տայ։

Ապա նկատեց, որ երբ որևէ քահանայ չէ կատարում իր պարտականութիւնները բարեխիղճ կերպով, նա իրաւունք չունի ուրիշներին նկատողութիւն անել։ Հնումը քահանաները, որպէս ժողովրդի հայրեր, իրանց հօտին առաջնորդում էին դէպի լաւը, իսկ այժմս նրանք ընդհակառակը ժողովրդի Թերահաւատանալու և եկեղեցու կործանման պատճառ են դառնում։

Եւ դրութիւնը այնտեղն է հասել, քահանան այն աստիճան շեղվել է իր ուղիից, որ այժմ երէցկինը ամուսնալուծութեան խնդիր է յարուցանում։

«Ձեզ եմ հարցնում,—յարեց Նորին Սրբութիւնը,—արդեօք սա տանելի՞ դրութիւն է։

«Սակաւաթիւ արժանաւոր քահանաներին ես գիտեմ ըստ արժանւոյն գնահատել, իսկ անարժանները չեն կարող եկեղեցու ծոցում տեղ գտնել»։

Այս ամենից յետոյ Նորին Վեհափառութիւնը յորդոր կարդաց, որ բոլոր հաստատութիւնները և պաշտօնեաները իրանց պաշտօնը կատարեն բարեխղճօրէն, և առանձին կերպով շեշտեց, որ քահանաները խղճի մտօք կատարեն իրանց պարտականութիւնները, որովհետև քահանան առանց ժողովրդի քահանայ չէ։

Վերջը օրհնեց բոլորին, յոյս յայտնելով որ ուրիշ անգամ իր ականջին չեն հասնի աննպաստ լուրեր, որից յետոյ բոլորը համբուրեցին Նորին Վեհափառութեան աջը և դուրս ելան։ Յ. Գ.

ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆՈՒՄԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Յուլիսի 10-ին Թիֆլիսի Թիւրքաց ընդհանուր հիւպատոսարանը դարձել էր մի կատարեալ ուխտատեղի։ Ցերեկվայ ժամը 12-ից սկսած բազմաԹիւ պաշտօնական անձինք, մամուլի ներկայացուցիչներ, հասարակական գործիչներ շտապում էին հիւպատոսարան, իրանց բարեմաղԹութիւններով շնորհաւորել օսմանեան երկրի սահմանադրութեան տարեդարձը։

Հիւպատոս Ջաֆէր-բէյը, սիրալիր կերպով ընդունելով շնորհաւորութեան եկած անձանց, հիւրասիրում էր նրանց քաղցրաւենիքներով և զանազան ըմպելիներով։ Ի Թիւս այլ այցելուների, մենք ևս, որպէս ներկայացուցիչ արտասահմանեան մի քանի հայԹերԹերի, այցելեցինք հիւպատոսարան։ Հանրածանօթ նկարիչ Արշակ ՖէԹվաճեանը ներկայացրեց մեզ հիւպատոսին, որպէս արտասահմանեան հայ մամուլի ներկայացուցչի։

Հիւպատոս Ջաֆէր բէյը, շատ սիրալիր կերպով ընդունելով մեզ, ասաց ի միջի այլոց, որ ինքն էլ նախկին ժուռնալիստներից մէկն է, և կցեց, որ դեռ ևս 21 տարեկան հասակում խմբագրելիս է եղել Կ. Պոլսում Թիւրքերէն մի Թերթ, որի համար էլ, իբրև խրախուսանք, ստացել է աւստրիական իշխանաց Բուդոլֆից շքանշան։

Յետագայ խօսակցութիւնից պարզվեց, որ հիւպատոսը միաժամանակ է և Թիւրքական տաղանդաւոր բանաստեղծներից մէկը։

Ապա մեր խօսակցութիւնը դարձաւ Թիւրքիայի սահմանադրութեան շուրջը։

Երբ մենք հարց տուինք, Թէ ինչո՞ւ նախորդ տարիների նման օսմ. սահմանադրութեան տարեդարձը չէ տօնվում յուլիսի 11-ին, հիւպատոսը մեզ բացատրեց, որ Մօնաստիրի Թիւրքական ազատարար բանակին պատկանող զօրքը յուլիսի 10-ին էր որ Թնդանօթաձգութեամբ գահընկեց յայտարարեց նախկին սուլԹան Աբդիւլ Համիդին և հռչակեց սահմանադրութիւն։ Ահա այդ պատճառով օսմանեան կառավարութիւնը ներկայիս կարգադրել է, որ տարեդարձը տօնվի յուլիսի 10-ին։

Երբ մենք յարատութիւն մաղԹելով օսմանեան սահմանադրութեանը՝ ուզում էինք հրաժեշտ տալ հիւպատոսին, նա յարեց, որ օսմանեան սահմանադրութեանը ոչ մի երկիւղ չէ սպառնում այլ ևս, եԹէ չը լինեն արտաքին ոտնձգութիւններ։ Նմանապէս շեշտեց, որ օսմանեան երկրի պարլամենտի իրաւունքները աւելի ընդարձակ են, քան նոյն իսկ եւրոպական մի քանի երկիրներինը, և այդ առաւելութիւնները կայանում են նրանում, որ օսմ. պարլամենտը,

սելու, կարող է բանալ իր նստաշրջանը, մի բան, որ գոյութիւն չունի նոյն իսկ սահմանադրական Եւրոպայի շատ երկիրներում, կցելով միաժամանակ, որ սահմանադրականութեան գաղափարը բղխում է նոյն իսկ շարիաԹից, որ տրամաբանում է յօգուտ սահմանադրութեան, գործել խորհրդակցելով միշտ և ամենուրէք։

Ջաֆէր-բէյ, եւրոպական լայն կրթութիւն ստացած մի անձ, մեզ վրա Թողեց շատ լաւ տպաւորութիւն, որպիսի մաքով էլ վկայում են տեղս եղող օսմանեան երկրի քաղաքացիները, յայտնելով նրանից խիստ մեծ գոհունակութիւն։

Մենք մեկնեցինք հիւպատոսարանից՝ տանելով մեզ հետ նպաստաւոր տպաւորութիւններ։

Երեկոյեան հիւպատոսարանը լուսավառված էր շքեղօրէն, էլեկտրական լոյսով, իսկ հիւպատոսարանի ճակատին կար մի գեղեցիկ վէնզել, գործ՝ նկարիչ Արշակ ՖէԹվաճեանի, որի վրա արաբերէն տառերով, Թիւրքերէն լեզուով, էլեկտրական լուսով ողողված, գրված էր՝ «Եաշասըն Մաշրութէ» (կեցցէ սահմանադրութիւնը) բառերը։

Ժամը 7-ից սկսած նշանակված էր օսմ. երկրի քաղաքացիների ընդունելութիւնը, որոնք ստուար քանակութեամբ լցնելով հիւպատոսարանը՝ հիւրասիրվում էին ըմպելիներով և քաղցրաւենիքներով։

Մինչև գիշերվայ ժամը 12-ը նուագում էր զինուորական երաժշտախումբը։

Թիֆլիսից բացակայ եղող պաշտօնական անձերից ստացվել են շնորհաւորական քաղաքական հեռագիրներ։

Գիշերվայ ժամը մօտ 12-ին, հաւաքվածները գոհ և ուրախ սրտով ցրվեցին իրանց տները։ Journaliste

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Մ ե ր վ, 2 յուլիսի

Անցեալ տարվայ սկիզբներին տեղս բացվեց գրադարան, որը գոյութիւն ունեցաւ միայն մի ամիս. գրադարանի անհրաժեշտութիւնը տեղս զգալի էր դեռ 10 տարի սրանից առաջ. այժմ հայ գաղութի բնակիչների Թիւը կրկնապատկվել է, ուստի գրադարանի հարցը դառել է օրվայ խնդիր. նոյնիսկ ամօԹ է Մերվի պէս մի հայաշատ քաղաքի համար չունենալ գրադարան-ընԹերցարան, ուր հայերը բոնում են առաջնակարգ տեղ—համեմատած Անդրկասպեան երկրի հայաբնակ ուրիշ քաղաքների հետ— Թէ Թւով և Թէ բարեկեցիկ կացութեամբ, շնորհիւ առևտրական յարմար շուկայի. անցեալ տարի որոշվեց բանալ գրադարան, որի համար բացվեց աջող հանգանակութիւն։ Գրադարանի շէնքը ժամանակաւորապէս գտնվում էր եկեղեցու բակում. ստացվում էին մօտ 20 Թերթեր (Կովկասից, Ռուսաստանից ու Թիւրքիայից) ու գրքեր, և յաճախորդների Թիւը օրէ-օր աճում էր։ Բայց աւաղ, այդպիսի գրադարանը գոյութիւն ունեցաւ միայն մի ամիս և փակվեց, որովհետև երեցփոխը Թոյլ չէ տալիս, որ եկեղեցու բակում լինի գրադարանը։ Ֆրարի

Ն ո ր - Բ ա յ ա զ է տ, 8 յուլիսի

«Մշակում» հաղորդված էր, որ տեղիս քաղ. վարչութեան նոր անդամների ընտրութիւնը, մարտի 7-ին կայացած, Երևանի նահ. դիւանատունը բեկել է և առաջարկել է քաղ. աւագին նոր ընտրութիւն կացնել։ Թէ երբ տեղի կունենայ նոր ընտրութիւնը, այդ մեզ չէ հետաքրքրում։ Աւելի ուշադրութեան արժանին այն է, որ տեղիս ժողովրդի մեծամասնութիւնը ուրախացել է այդ բեկումով, քանի որ, ինչպէս յայտնի է «Մշակի» ընԹերցողներին, այս տարի Նոր-Բայազէտի մեջլիսների ընդհանուր ժողովը փետրվարի 2-ին ընտրել էր 15 հոգու հողային հարցերի և այլ հասարակական խնդիրների վերաբերմամբ իբրև հաւատարմատարներ մի տարի ժամանակով և, բացի այդ, այդ նոյն 15 հոգու մեծամասնութիւնը (8-ը) մի քանի հին լիազօրների հետ մարտի 7-ին ընտրվել էր նաև քաղ. վարչութեան լիազօրների պաշտօնով, բայց, ինչպէս վերևն ասացի, Երևանի նահանգական վարչութիւնը անհնար է գտել հաստատել, որովհետև բոլորն էլ՝ սակաւ բացառութեամբ՝ անգրագէտ անձինք են, որոնք այլ և այլ պատճառներով անհամապատասխան են ճանաչվել այդ կոչմանը...

Ասացինք, որ ժողովուրդը ուրախ է այն հանգամանքից, որ նրանց ընտրութիւնը իբրև քաղ. վարչութեան անդամների՝ բեկանվել է, որովհետև ժողովուրդը նրանց գործելակերպը (մեջլիսական հասարակութեան գործերում) տեսնելով, հիասԹափվեց, համոզվելով որ նրանք կեղծ ու պատիր միջոցներով (խոստումներով, բռնութեամբ և այլն) ընտրվել են լոկ իրանց անձնական հաշիւներից դրդված և որ նրանց գործը չէ քաղ. վարչութեան մէջ պաշտօնավարել խղճով, ճշմարտութեամբ և անշահասիրութեամբ։ Հասարակութեան մեծամասնութիւնը, ճիշդն ասած, մի կարճ ժամանակում գլխովին համոզվեց, որ քաղ. վարչութեան անդամութիւնը զուտ bեsելիգեsis անձանց գործ է և ամեն մի պատահական, անձնական շահերով առաջնորդված և բիրտ հակումներով օժտված մարդու համար յանցանք է հասարակական գործիչի պարտականութիւնների տակ մտնել...

Իբրև կողմնակի անձնաւորութիւն, ես ոչ մի շահ չունեմ ընտրութիւնների վերաբերմամբ, բայց և այնպէս ձեռքս խղճիս վրա դնելով կասեմ, որ մարտի 7-ի ընդհ. ժողովը, որ ընտրել էր այդպիսի անձանց, ոչ մի բանի նման չէր։ Նոյնիսկ քաղ. աւագը շուարել էր և շատ ԹեԹև էր վերաբերվում դէպի ընտրական գործողութիւնները։ Մարդիկ—Թեկնածուներ—տուփեր էին դրած և իրանք էլ մօտները հուպ կանգնած. և միԹէ հարկ կայ կասկածելու, որ քուէ գցողը Թէ ամօԹից և Թէ զանազան հանգամանքներից դրդված՝ կարող է ճնշվել և փոխանակ սեւ՝ սպիտակ քուէ տալ տուփատիրոջը։ Կան Թէ մարդիկ ափաշկարա զօռով, բռնութեամբ քաշում բերում էին դրսից, բազարից և այլ տեղերից ընտրողներին, որոնք բնաւ ընտրութեան «սև ու սպիտակը» չը ճանաչելով *), ուրիշների Թելադրութեամբ, ստիպված էին «այսինչի՝ ռաշիկը սև կուտ (քուէ) գցել, այնինչինը՝ սպիտակ»։ Բացի այն, որ ագիտացիան իր գագաԹնակէտին էր հասած, դեռ ևս կողմնակի մարդիկ, բոլորի աչքի առաջ, աղմուկ էին տարածում ընտրութեան դահլիճում, ու դասակարգային **) ընտրողականների մի խառնիճաղանճ ամբոխ այնպիսի հարայ-հրոց, խառնափնԹորութիւն էր քցել, որ շունը տիրոջը չէր ճանաչում։ Եւ կանոնաւոր ընտրութիւն էր համարվում շատերի համար լոկ այն պատճառով, որ չը լինի Թէ մէկը նեղանայ, վշտանայ։

Ընտրութեան հէնց այդ խայտառակ ձևն էր բուն պատճառը, որ իրանց տուփերը վերցրին այնպիսի մարդիկ, որոնք են Խ. Բունիաթեան, Հ. Խաչատրեան, Տ. Տէր-Միքայէլեան, Գ. Սինանեան, Ս. Փոստոյեան և այլք, որոնք աւելի քաղաքավարի կարող էին գործել, քան նորընտիր աղմկարարները։

Մօտ ապագայում գուցէ լինի նոր ընտրութիւն, բայց ժողովուրդը պէտք է գիտակցութեան գայ և ընտրութիւններ կատարէ կանոնաւոր կերպով՝ պաշտօնին և դիրքին վայել անձինք ընտրելով իր համար իբրև հասարակութեան գործիչներ։ Չը պէտք է տարվել զանազան բաղդախնդիրների խոստումներից, որոնք ժողովրդի աչքին Թոզ փչելով ցանկանում են միմիայն պաշտօն ստանձնել և գործի գլուխ անցնել, որոնց խելքի բանը չէ հասարակական գործունէութիւնը... Միւս կողմից՝ պէտք է խստիւ հսկել ընտրութիւնների վրա, մաքրել ընտրութեան վայրը կողմնակի անձերից, հեռու պահել ընտրողական շրջանը ագիտատորների ազդեցութիւնից և գործը տանել բուն ընտրողական սկզբունքի համաձայն։ Ս.-ար.

Ս ղ ն ա խ, 7 յուլիսի

Յուլիսի 4 ի առաւօտեան ինքնասպանութիւն գործեց Սղնախի յայտնի քաղաքացի Ծղալօբ Ամիրխանեան։ Հանգուցեալն առաւօտեան վաղ էր վերկացել, խնդրել էր կնոջից նոր սպիտակեղէն և շորեր, որից յետոյ կինը պառկել է քնելու, իսկ ինքը առտրճանակն առնելով իջել է ներքև։ Այս տեսնում է ծառան և աղաղակ է բարձրացնում՝ կանչելով օգնութեան տանտիկնոջ, բայց ինքնասպանն ատրճանակի մի հարուածով՝ ուղղած կրծքին՝ վայրկենաբար մահանում է։ Հանգուցեալը պատկանում էր Ամիրխանեանների հարուստ տոհմին։ Նրանից յետոյ մնացին կին և զաւակներ։ Ինքնասպանութեան պատճառները յայտնի չեն։

Անցեալները ձերբակալեցին բժիշկ Տուրիեվին ս. Նունէի վանքի կոյսերից մէկին բռնաբարելու համար։

Երկու տարի առաջ հաղորդել էինք, որ հանգուցեալ Ս. Յակոբեանը կտակեց ս. Սարգիս եկեղեցուն 500 ր.։ Ժառանգները, տալով այս մասին ստորագրութիւն, հրաժարվեցին տալ կտակված գումարը, որի պատճառով հոգ. իշխանութիւնը դատ սկսեց ժառանգների դէմ նահանգական դատարանում։ Գործի քննութիւնը նշանակված է ամսիս 7-ին։ Այս գործի պատճառով Թիֆլիս գնաց մեր գործակալը։ N. N.

Շ ո ւ շ ի, 9 յուլիսի

Ինչպէս հաղորդում են, խոլերան մեր քԹի տակն է, նեխված և հոտած Աղդամում։ Եւ Շուշու հասարակութիւնը վախենալով և հոգեպէս ընկճված՝ սպասում է, որ ահա այսօր վաղը այդ պատուհաս հիւանդութիւնը սկսէ իր նախճիրները և մեզանում։

Խոլերան որքան սարսափելի, այնքան էլ շուտով ընկճվող է զօրեղ հակառակորդի դէմ։ Իսկ զօրեղ հակառակորդ լինելու համար՝ հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամ պիտի գիտակցօրէն զինվի մաքրութեամբ, ժուժկալութեամբ և խորհուրդ տայ, համոզէ իր հարևանին ու բարեկամին՝ նոյն ընԹացքին հետևելու։ Այլապէս՝ բացարձակապէս անհետևանք կը մնան Թէ ոստիկանութեան կարգադրութիւնները և Թէ իշխանութեան խորհուրդները։ Միւս կողմից՝ իւրաքանչիւր գիտակից քաղաքացի և ձեռնհաս անձ՝ պիտի աշխատի բժշկական միջոցներ ընձեռել աղքատներին և, եԹէ կարելի է, և ապրուստ հայԹայԹել, որովհետև աղքատ մարդիկ, որոնք չունենեն ոչ օրինաւոր

բնակարան, ոչ էլ սննդարար կերակուր ու բաւականաչափ զգեստներ, աւելի տրամադիր են լինում հիւանդանալու խոլերայով։ Պող. Զաքարեան

Վ ա ղ ա ր շ ա պ ա տ, 9 յուլիսի

Ամսիս 8-ին Էջմիածնի միաբանութեան մի մասը առաւօտեան ժամը 7-ին կառքերով շտապել էր Օշական։

Այդ օրը ս. Սահակի և Մեսրոպի տօնն էր։

Չը նայելով որ տօնը 8-ին էր, բայց շրջակայ հայ գիւղերի երեւեւ բազմութիւնը շտապել էր 7-ի երեկոյեան եկեղեցու բակը և իւրաքանչիւրը իր համար յարմար տեղ բռնել։

Տեղական դափ ու զուռնայի զանազան եղանակների տակ իւրաքանչիւր պարող աշխատում էր ցոյց տալ իր ճարպիկութիւնը։ Գիւղական գեղջկուհին շարան շարան բռնած օտար երիտասարդների հետ եայլի էր Թռչկոտում և իր խաղի ու երգերի ղայլայլիկներով զմայլեցնում լսողներին։ Մնացած ուխտաւորները շրջապատել էին այդ տեսակ շարանները ու զուարճանում էին նրանց պարերով ու երգերով։

Եկեղեցու բակը կատարեալ բազար էր դառել. մի տեղ մարդիկ գովում էին իրանց մանրունքեղէնը, մի ուրիշ տեղ կօշիկները, չԹեղէնը, մրգերը, լիմոնադը և այլն։

Դափ ու զուռնի ձայները և այդ վաճառականների բացագանչութիւնները, խառնըվելով միմեանց, կազմում էին մի կատարեալ քաոս։ Համարեա ամբողջ գիշերը Վաղարշապատից, Աշտարակից և սրանց շրջակայ գիւղերից կառքերով, անասուններով և ոտքով երկսեռ ուխտաւորները խումբ-խումբ շտապում էին ս. Մեսրոպ Թարգմանիչ (Օշականի եկեղեցու անունն է) իրանց ուխտը կատարելու։

Այդ օրը քահանայական ձեռնադրութիւն կար. ձեռնադրողը Մեսրոպ արքեպիսկոպոսն էր, իսկ պատարագիչը՝ Էջմիածնի միաբաններից։

Պատարագից յետոյ վարդապետները և քահանաները, խաչով խաչվառով ու կերոններով, գլուխ ունենալով եպիսկոպոսին, շրջապատեցին դրսում ս. Մեսրոպի յիշատակին պատրաստված դիասեղանը և հոգեհանգիստ կատարվեց։ Եպիսկոպոսի առաջարկութեամբ՝ քարոզ խօսեց Վաղարշապատի նորընծայ Աղազադեանը՝ շեշտելով ս. Մեսրոպի ազգաշէն ծառայութիւնները։ Կիկօ

Ն ա խ ա, 6 յուլիսի

Քաղաքիս մէջ ամսիս 4-ին սարսափելի անձրև եկաւ. բազարում խանութների նկուղներում ջուրը լցվելով ապրանքներին մեծ վնաս պատճառեց։ Նոյնն է պատահել և Տեբեկօյում։ Իսկ Ալուպկայում և Բուրգուֆում կաԹիլ անձրև եկած չէ։

Օդերը մի քանի օր է լաւ զով են անում. եղանակն առ հասարակ խոնաւ է։ Այս տարի քիչ են երևում եկւորներ։ Ուսանողներ խումբ-խումբ գալիս են։ Աւետ

Կ ա ր ս, 12 յուլիսի

Մի քանի օր առաջ խօլերայով մահացաւ մի մսագործ, ծանրաբեռնված բազմանդամ ընտանիքով և ծերացած ծնողներով։ Բայց ինչպէս իրակութիւնը ցոյց տուեց, նա զոհ էր տգիտութեան։ Նա ունենում է սաստիկ փորհարինք, որ այնքան խիստ է լինում, որ չէ կարողանում տանից դուրս գալ, և չը նայած ֆելդշէրի սաիպման՝ չէ դիմում բըժշկին, այլ անում է այն, ինչ խելքը կըտրում է։ Նա մահանում է։

Չը նայած որ ապրում ենք XX դարում, բայց դեռ գիտութեան նուաճումը հասատարած չէ։ Շաւարշ

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ՇՈՒՐՋԸ

Այս տարվայ սկզբին «Մշակում» (№ 19) Շիրինն իր «Փոքրիկ նկատողութիւններ» մէջ շօշափել էր Ախալցխայի երկաԹուղու հարցը, որը մեր քաղաքի համար իսկապէս կենսական խնդիր է՝ նրա ապագայ բարօրութեան տեսակէտից։ Այդ յօդուածն իր ժամանակին տաք վիճաբանութիւնների առարկայ եղաւ մեր քաղաքում։ Այդ առիԹով զանազան դատողութիւններ, Թեր և դէմ կարծիքներ և ենԹադրութիւններ փոխանակվեցին, սակայն որովհետև մեր քաղաքացիները վարժված չեն խմբական ժողովներում խորհրդածութիւններ կատարելու, այդ պատճառով ամենքն էլ իրանց յոյսը, միտքն ու ուշքը յառել էին և այժմ էլ յառել են դէպի քաղաքային ինքնավարութիւնը։ Իսկ վերջինը չէ խնայել իր կողմից մի ջանք և պատրաստ է ամեն տեսակ զոհողութեան, միայն Թէ իրագործվի երկաԹուղու գիծը Ախալցխայից անցկացնելը։

Անցեալ դեկտ. 7-ին, քաղաքիս լիազօրների ժողովը, մանրամասն քննելով Ախալցխայի երկաԹուղու հարցը, միաձայն որոշեց միջնորդել և դիմել ուր հարկն է՝ աջողեցնելու գիծն Ախալցխայի սահմանով անցկացնելով, պարտաւորվելով ձրիաբար առաջարկել ճանապարհների հաղորդակցութեան վարչութեանը կայարանի շինութեան համար 8 դեսեատին և 750 ք. սաժէն հողաբաժին գծի ուղղութեամբ։ Քաղաքիս աւագը մանրամասն զեկուցագրով, նոյն ամսի 28-ին, դիմել է նահանգապետին՝ միջնորդելու պատշաճաւոր իշխանութեան առաջ Բօրժոմից երկաԹուղու գիծը Ախալցխայի մօտովյանցնելու դէպի

*) Նոյնիսկ մէկը ինձ հարցրեց. «Վարժապետ ջրոտ գցեմ իմ «կուտը»։«Դու գիտես,—ասացի,—էս սեւ հաշիկը, էս էլ սպիտակինը»,—ցոյց տալով քուէատուփերը։

**) Հողագործների, վաճառականների. արհեստաւորների. անասնավաճառ-շոգերների և այլն։ Ս. Թ.

Ախալքալաք, յիշելով զեկուցագրի մէջ Ախալցխայի յարմարութիւնն և պահանջը՝ ռազմական և տնտեսական տեսակէտից։ Այդ զեկուցագրում յիշված կարևոր կէտերը առաջ ենք բերում ստորև։

Սրանից 10—15 տարի առաջ, Վաննովսկիի զինուորական մինիստրութեան ժամանակ, ծրագրվում էր երկու ուղղութեամբ երկաթուղու գծեր անցկացնել Ախալցխայից. առաջինը՝ Բորժոմից Ախալցխա Կուր գետի հովիտով դէպի Ախալքալաք, Արդահան, այնտեղից Կարս. իսկ երկրորդը՝ Բորժոմից Ախալցխա, Աբասթուման, Աջարիայի միջից դէպի Բաթում։ Առաջինի ծրագիրը փոխվելով՝ գիծը անցկացաւ Թիֆլիսից Ալէքսանդրօպոլ-Կարս, իսկ վերջինի ծրագիրը մնաց անկատար։ Ախալցխայից դէպի Բաթում երկաթուղու գիծ անցկացնելն ահագին կարևորութիւն ունի ռազմական տեսակէտից, որով պաշտպանվում է ծովափնեայ ահագին տարածութիւն ծովային ռմբակոծութիւնից, աներկիւղ ճանապարհով զօրք, զէնք և պաշար հասցնելով պաշտպաններին. մինչդեռ միւս՝ ծովափնեայ երկաթուղին ահագին տարածութեան վրա ենթակայ է ռմբակոծութեան. իսկ տնտեսական տեսակէտից Ախալցխայից Աջարիայի վրայով, Ճորոխի հովտով երկաթուղու ցանցը դիւրութիւն է տալիս շահագործելու Աջարիայի անսպառելի, մինչև 3 խորանարդ արշին հաստութեան տաճինների կուսական անտառը, նամանաւանդ Ճորոխի հովտի անուշադիր թողնված՝ պղնձի, երկաթի, քարածուխի և այլ հանքերը։ Ախալցխայի կլիմայական բարենպաստ պայմանները խիստ ճոխ և հարուստ են, և անկասկած՝ երկաթուղին շատ մեծ զարկ կը տայ գիւղատնտեսութեան մի քանի ճիւղերի զարգացման և առաջադիմութեան։ Ախալցխայի լեռներն և հովիտներն այնքան առատ են հանքային շերտերով, վուլկանական և քիմիական բաղադրութիւններով, որ կարօտ են արտաքին կապիտալի և հմուտ նախաձեռնողների՝ շահագործելու բնութեան անսպառելի հարստութիւնը։ Դամաշ գիւղի սարահարթից մինչև Ախալցխա քաղաքի սահմանը, մօտ 50 վերստ քառակուսի տարածութեան վրա, գտնվում են քարածուխի շերտեր, որոնք հետազօտված են։ Ախալցխայից 12 վերստ հեռաւորութեան վրա, Բիսաթիպ գիւղի շրջանում, ահագին տարածութեան վրա գտնվում է ինֆուզորիա հողը, որպիսին, ինչպէս վկայել են յայտնի մասնագէտներ, կարելի է ճարել միմիայն Գերմանիայում և Հիւսիսային Նորվեգիայում. պահանջը մեծ է, սակայն ճանապարհի հաղորդակցութեան անյարմարութեան պատճառով չէ կարող ընդարձակ չափով արտահանվել և մրցել գնով. իսկ եթէ երկաթուղու գիծը մօտ լինի, այն ժամանակ յիշեալ գիւղի շրջակաները կը լինեն երկրորդ Ճիաթուրա կամ Տկվիբուլի, հասնելով արտահանութեան չափը մինչև 10 միլիօն պուդի։ Հէնց Ախալցխայի քաղաքի մէջ, դէպի հարաւ-արևմտեան կողմը, սարահարթի լանջից բղխում է մի տեսակ հանքային ջուր, որ քիմիական բաղադրութեամբ հաւասարվում է Ֆրանց Իոսիֆ և Վիշի ջրերին, ինչպէս վկայել են մասնագէտները. սակայն այժմ անտէր և բացօդեայ թողնված է անուշադիր, այդ պատճառով էլ այդ ջրից առաջացած ցեխից օգտվում են զանազան հիւանդներ, բժշկվելով մի քանի ախտերից՝ գլխաւորապէս քոսից և բորից։ Ախալցխա-Աբասթուման խճուղուց ոչ այնքան հեռու, Փոսխովի շրջանում, հետազօտված և արդէն յայտնի են մարմարի հանքերը (мраморный ониксъ), որի նմանը այժմ հազուագիւտ է Կալիֆորնիայում, Մեքսիքայում և Ալժիրում։ Աբասթումանի կլիմայական բուժարար բարձր յատկութիւնը, որի մասին շատ տարիներ առաջ բժ. Ալբրեխտը վկայել է իր գրքում, հաւասարեցնելով Շվէյցարիայի և Տրանսվաալին, յայտնի է ամենքին իբրև կուրօրտ և այդ գերազանց արժանաւորութեան համար վերջերումս ճանաչված է և ընդունված տուբերկուլօզի բժշկութեան սանատօրիա հիմնելու ամենայարմար վայր։ Ախալցխայից 18 վերստ հեռաւորութեան վրա գոյութիւն ունեն Ուռավելու ածխաթթու հանքային տաք ջրերը. սովորաբար, ամառվայ սկզբից, երեք-չորս ամիս, այնտեղ յաճախում է մեծ բազմութիւն բժշկվելու և որից բժշկվում են մեծ մասամբ նիհար և սակաւարիւն մարդիկ. այդտեղ կարելի է մի նոր Կիսլովոդսկ ստեղծել, եթէ մօտ լինի երկաթուղու ցանցին. օդը մաքուր, անտառի մէջ, ջուրը առատ, սնունդն էժան։

Հանքային հարստութիւնից յետոյ՝ պէտք է ի նկատի ունենալ և բուսական հարստութիւնը, որ կարօտ է արտահանութեան և որին խոչընդոտ է լինում ճանապարհի հեռաւորութիւնը։ Ախալցխայի կուսական հարուստ անտառները, որոնք այժմ հազիւ մի միլիօն պուդի չափ փայտեղէն են մատակարարում Թիֆլիս, Ալէքսանդրօպոլ, Երևան, Բագու և այլ քաղաքներին, կարող են հարիւրապատկել իրանց արտահանութիւնը, եթէ մօտ լինի երկաթուղին։ Ախալցխայի համով ու հոտով մրգերը, տանձն ու խնձորը, նոյնպէս բանջարանոցների բերքերը, որոնք այժմ արտահանվում են մօտ 30 հազար պուդ, կարելի է տասնապատկել, բայց հեռու է երկաթուղին, իսկ ճանապարհածախսը թանգ։

Ախալցխայի դիրքը, առողջ կլիման հաւասար ընթացքով, լեռնային անուշ զեփիւռով գրաւական են ծառայելու ոչ միայն իբրև ամարանոց, այլ և իբրև ձմերային կուրօրտ։ Յայտնի է ամենքին, թէ երկաթուղին ուր որ մուտք է գործել, բերել է իր հետ և կուլտուրականութիւն. այնտեղ ծաղկել են արհեստն ու արուեստը։ Ուրեմն՝ երկաթուղին մեզանում մանաւանդ զգալի հարուած կը տայ մղելու դէպի առաջադիմութիւն, բարձրացնելու գիւղատնտեսական գիտելիքները, ինչպէս են մեղուաբուծութիւն, կաթնատնտեսութիւն, շերամապահութիւն, անասնապահութիւն և այլն։ Ախալցխայի հիւսիս-արևելեան սարահարթերը, որոնք ընդարձակ արօտատեղիներ են, դէպի Լեփիսի ահագին շրջանը, առատ սնունդ են մատակարարում իրանց ծաղկաւէտ խոտերով անասուններին և աշխատասէր մեղուներին։

Ուրեմն մեզ հարկաւոր է մի խթան վերածնութեան, և այդ պարգևելու է մեզ երկաթուղին, եթէ նը շեղվի Ախալցխայից։

Սակայն ախալցխացին չը պիտի լուռ մնայ, աշխատելու է եռանդով, ոչ մի զոհաբերութեան առաջ չը պիտի կանգ ի, ինչպէս գեղեցիկ կերպով նկատել էր Շիրինը։ Քաղ. վարչութիւնը կատարել է և կատարում է, ինչ որ կարող է, և, ինչպէս ինձ յայտնի է, քաղաքիս աւագ Մոխէեանը՝ բացի նահանգապետից՝ դիմումներ է արած նոյնպէս զանազան պաշտօնական անձնաւորութիւնների։ Աւ. Աս.

ԽՕԼԵՐԱ

◆ Թիֆլիսի նահանգական վարչութեան բժշկական բաժանմունքը քաղաքի շրջակայ գիւղերն է ուղարկել բժիշկներ Դէկանօզովին և Կլիմբէվին՝ պարզելու ազգաբնակութեան դրութիւնը խօլերայի կողմից և ընդհանուր սանիտարական միջոցներ ձեռք առնելու։

◆ Խօլերայի դէմ մաքառող բիւրօն վճռել է արդէն գոյութիւն ունեցող 12 ձրի թէյատներից բացի բանալ երկու նոր թէյատներ ևս՝ մէկը Աւճալեան հրապարակի վրա, իսկ միւսը՝ Օլգինսկայա փողոցի վերջում՝ Վէրայում։

◆ Քաղաքային ձրի թէյատների օգտին քաղաքային վարչութիւնը ստացել է հետևեալ նուիրաբերութիւնները. Կուզնեցովի ֆիրմայից՝ 15 ֆ. թէյ, Դ. Մ. Յովհաննիսեանից՝ 10 ֆ. շաքար և $1/2$ ֆ. թէյ, Իւ. Կ. Թումանովից՝ 25 ր., Գ. Գ. Սահակեանից՝ 1 ր., Բայանդուրովի ֆիրմայից՝ 10 ֆ. թէյ, Մօրօզովների խոհարարանոց և սպասաւորանոց՝ 5 ր., Պօլակից՝ 1 գլուխ շաքար և 1 ֆ. թէյ, Լաբակովսկիներից՝ 2 ֆ. թէյ ու 10 ֆ. շաքար և Պօբէդիմօվայից՝ 2 ֆ. թէյ։ «Արգօ» ընկերութիւնից ստացված 100 շիշ կոնեակները բաժանված են հետևեալ կերպով. 50 շիշ ուղարկված են խօլերային բարակները, 20 շիշ՝ բժշկական սանիտարական տեսչին՝ տներում պառկած խօլերայով հիւանդ չքաւորներին բաժանելու, 10 շիշ Աւճալայի հիւանդ գիւղացիներին և 20 շիշ էլ պահվում է ուրիշ հարկաւոր դէպքի համար։

◆ Յուլիսի 10-ին խօլերային նշաններով հիւանդացել են և ուղարկվել խօլերային բարակները. 1) Զօրաբաշի փող. № 34 տանը՝ Թիֆլիսեցի Գէորգ Նիկօլայէվիչ Յարութիւնեանը, առևտրական։ 2) Աւճալեան փող. № 77 տանը՝ երկաթուղային գրասենեակի ծառայող ազնուականուհի Ելիզավէտա Ֆէօդօրօվնա Շմիդտ, 49 տար.։ 3) Ստաւրօպօլսկայա փ. № 7 տանը՝ Թիֆլիսեցի Անտօն Դաւիդովիչ Պօյլաձէ, 54 տար.։ 4) Պէսկօվսկայա և Վօզպօզեսենսկայա փողոցի № 10 տանը Տրօյմա Մէսրօփնա Րօմանօվա, 20 տար.։ 5) Շերամաբուծական կայարանում «Մուշտայիդ» այգում՝ Մարիա Ալէքսէեվնա Կիրկօվա, 22 տար.։ 6) Վօրօնցօվսկայա փող. № 89 տանը՝ կօշկակար Սամսոն Դաւիդով, 40 տար.։ 7) Կրուգովոյ նրբափողոցում՝ Աղաջանովի տանը՝ Ալէքսանդրօպօլի գաւառի Քաֆթալի գիւղի բնակիչ Գիւլ Եակովլեվնա Աբրամովա, 46 տար.։ 8) Սերէբրէննայա փող. № 24 տանը՝ գօրիցի Մարիա Ծղալօբօվնա Դիդգուբարովա, 45 տար.։ 9) Դվօրցօվայա փող. № 5 տանը՝ Կէսարի Մէրաբօվնա Տօտաձէ, 36 տարեկան։

Զինուորական հիւանդանոցի գլխաւոր բժշկի տուած տեղեկութեան համաձայն, խօլերայով հիւանդացել ու հիւանդանոց է ուղարկվել Նիժեգօրօդեան 17-րդ դրագունների զինուոր Պետր Կիմէմլիս։

Հիւանդացածների բնակարաններում ախտահանութիւն է կատարվել։

◆ Բիւլլետէն.—Յուլիսի 10-ի առ. ժամը 9-ից մինչև յուլիսի 11-ի առ. ժամը 9-ը խօլերայով հիւանդացել են Թիֆլիսում 6 հոգի, իսկ խօլերանման հիւանդութեամբ՝ 5 հոգի։ Յուլիսի 11-ի առ. ժամը 9-ից մինչև յուլիսի 12-ի առ. ժամը 9-ը հիւանդացել են 9 հոգի, իսկ խօլերանման հիւանդութեամբ՝ 2 հոգի։ Հիւանդներ կային 82 հոգի, աւելացել են 15, առողջացել և դուրս են եկել 10, մեռել են 10, ներկայումս կան 77 հոգի։

◆ Սղնախի սանիտարական վերահսկիչների խորհուրդը, խօլերայի մուտքը Սղնախ և նրա գաւառը արգելելու նպատակով, անհրաժեշտ է գտել ախտահանութեան ենթարկելու ինչպէս Թիֆլիսից գնացող ճանապարհորդներին, նոյնպէս և հանրակառքերը, կառքերը և այլն։ Ախտահանութիւնը որոշված է կատարել Զօօրիում։

◆ Բօրժօմում յուլիսի 5-ի գիշերը Միքայէլեան փողոցի վրա Կիկնաձէի ամարանոցում խօլերային սուր նշաններով հիւանդացել է մի կին և ուղարկվել բարակները, ուր նա մեռել է յուլիսի 7-ին։

—

10 յուլիսի

Պետերբուրգ.—Մի շաբաթվայ ընթացքում խօլերայով հիւանդացածների մասին հաղորդում են. Րօստովի քաղաքապետութեան մէջ հիւանդացել են 152 հոգի, մեռել՝ 40, Տամբովի նահանգում հիւանդացել են յունիսի 28-ից մինչև յուլիսի 8-ը 144 հոգի, որոնցից մեռել են 61. Կարսում հիւանդացան 16, մեռան 5։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Առաջիկայ հինգշաբթի, յուլիսի 15-ին, Նորին Վեհափառութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մատթէոս Բ., երեկոյեան ժամը 4-ին, կը բարեհաճի մեկնել դէպի Էջմիածին։

◆ Երէկ, յուլիսի 12-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին Վեհափառ Կաթողիկոսը այցելեց Հաւլաբարի ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, մանրամասն դիտեց եկեղեցու շէնքը, ծանօթացաւ պարիսպի նորոգութեան ծրագրի հետ, ապա Մսացականովի կամուրջով իջաւ ս. Սարգսի վանքը, դիտեց ուսումնարանի և ուխտաւորների սենեակները, հետաքրքրվեց թէ ում վանահայրութեան օրով ինչ շինութիւններ են կատարված։ Բացատրութիւններ տալիս էր Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեան։

◆ Կիրակի, յուլիսի 11-ին, Ղարաքիլիսայի ամառային դասընթացքներում Ա. Քալանթար կարդաց երեք դասախօսութիւն կարճառօտ ընդհատումներով։ Առաջին և երկրորդ դասախօսութեան մէջ նա բացատրեց, թէ ինչ հանգամանքներում և ինչ պայմաններում արդիւնաւէտ է կաթնատնտեսութեան այս կամ այն ճիւղը, օրինակ՝ իւղագործութիւնը, պանրագործութիւնը, կաթի վաճառումը, և թէ ինչ դեր են խաղում կովկասեան կաթնատնտեսական մթերքները վաճառանոցում։ Մի շարք խորհրդակցութիւններով և թւանշաններով նա գծագրեց այն յաջորդականութիւնը, որ գոյութիւն ունի կաթնատնտեսութեան և շրջապատող ազդեցութիւնների մէջ։ Երրորդ դասախօսութիւնը վերաբերում էր կովկասեան ոչխարապահութեան։ Դասախօսը թւեց մի առ մի կովկասեան ոչխարների տեսակները, ցոյց տալով նրանց առանձնայատկութիւնները և նրանց բարւոքման եղանակները։ Վերջում յատկապէս կանգ առաւ ֆիլէկ այծերի արդիւնաւէտութեան վրա և պարզեց նրանց պահելու և խնամելու եղանակները։

◆ Տեղական արքունի պալատի կառավարիչ Վ. Ֆ. Օստրօվսկին շտապ հրաւիրված է Պետերբուրգ՝ մասնակցելու մինիստրութեան մէջ կայանալիք խորհրդին, որ պիտի մշակէ անշարժ կայքերի գնահատման և հարկահանութեան նոր օրէնքի հրահանգը։ Թիֆլիսի նահանգի հարկային տեսուչների համագումարը, որ պիտի գումարվէր ամսիս 25-ին, յետաձգվում է մինչև Վ. Ֆ. Օստրօվսկու վերադարձը, հաւանօրէն մինչև օգոստոսի 15—20-ը։ Համագումարը զբաղվելու է մի կարևոր և լուրջ գործով՝ հողերի գնահատման հարցով։ Այդ գնահատումը հիմք է ծառայելու 1912—14 թւերի զեմստվային տուրքի քանակութիւնը որոշելիս։ Նման գնահատման գործով առհասարակ զբաղված են մեր երկրի վարկային տեսուչները և պալատները։ Աշխատանքները վերջանալուց ներկայացվելու են Փոխարքայի խորհրդին, որը իր եզրակացութեան հետ յանձնելու է ֆինանսների մինիստրութեանը, իսկ վերջինս Պետական Դումային։

◆ Գերմանիայի քաղաքական-առևտրական մերձեցումը Մերձաւոր-Արևելքի հետ արդէն ցոյց է տալիս շօշափելի արդիւնքներ։ Մեր աշխատակիցը, որ նոր է վերադարձել Բեռլինից, պատմում է, որ թիւրքական (Զմիւռնիա, Քիւրդստան), պարսկական և Կովկասի ու Միջին-Ասիայի գորգերի առևտուրը գերմանական մայրաքաղաքում ստացել է հսկայական ծաւալ։ Բեռլինում կան այդ իրեղէնների առևտրական տներ, որոնց պահեստները թէ որակութեան, թէ քանակութեան կողմից չունեն իրանց նմանները Ռուսաստանում։ Ասիական գորգերը այնքան են տարածված, որ այժմ հազիւ թէ Բեռլինում մի տուն գտնէք, որ չունենայ նրանցից մի-երկու. իսկ ազատ պրօֆեսիայի մարդկանց (բժիշկներ, փաստաբաններ, ժուռնալիստներ և այլն) ընդունարաններն ու դահլիճները գրեթէ բացառապէս նրանցով են զարդարված։ Դա քիչ է. գերմանական արդիւնագործութիւնը ստեղծել է մի բոլորովին նոր ճիւղ. նա գեղեցիկ կերպով ուսումնասիրել է մեր գորգերի գեղեցիկ նկարները, գործուածքների տեսակները (կարպետ, խալիչա, սումախ, ջէջիմ և այլն), նկարները և պատրաստում է յար և նման կտորներ, որ էժանութեան պատճառով լաւ սպառվում է։ Այդ իմիտացիաները այնքան գեղեցիկ և նման են, որ միայն մօտիկից կարելի է որոշել նրանց ծագումը։ Մեր հողային մինիստրութիւնը մի քանի ժամանակ առաջ հրատարակել էր Միջին-Ասիայի գորգերի գունաւոր նկարները, ու մեծ փարթամութեամբ տպագրել էր մեր պետութեան մէջ գտնվող առաջին տպարանը (экспедиція заготовленія государств. бумагъ հիմնարկութեան պատկանածը), բայց ինչ օգուտ քաղեցինք նրանից մենք ինքներս. երևի այդ ալբոմը զարդարում է գերմանացի արդիւնաբերողի գրադարանը... Մեր աշխատակիցը իմացել է, որ Բեռլինում գոյութիւն ունի Արևելքի առևտրի մուզէումը.—նա գտնվում է եղել «Լերտեր» կոչված կայարանի մօտ, այժմ տեղափոխված է ուրիշ տեղ, բայց չէ կարողացել հիւանդութեան և ժամանակի սղութեան պատճառով այցելել նրան։ Ցանկալի է գաղափար տալ այդ մուզէումի մասին, եթէ նա իրօք գոյութիւն ունի։

◆ Քաղաքագլուխ իշխ. Վ. Ն. Չերքէզովի դրութիւնն անյուսալի է։ Նրան արդէն հաղորդութիւն են տուել։ Քաղաքի ազգաբնակութեան բոլոր խաւերի մէջ հաւասարապէս ցաւակցութեան զգացմունք է առաջ բերել Չերքէզովի հիւանդութիւնը։

◆ Բնութիւնը սիրողների Թիֆլիսի ընկերութեան անդամներ՝ բժ. Նէյսմին՝ իր աղջկայ հետ, Խունունց և Վարդանեան էկսկուրսիա են կատարել դէպի Փոքր Մասիսի կատարը։ Մասիսի ստորոտում էկսկուրսանտներին միացել են Պօլտաւեան կօզակների գնդի 7 օֆիցէրներ։ Յուլիսի 5-ին նրանք բարձրացել են սարի կատարը։

◆ Ներկայ տարվայ առաջին կիսամեակում Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի վագօնները վեր բարձրանալու միջոցին կամ ցած թռչելիս պատահել են 348 ընկնելու դէպքեր՝ առանց ծանր հետևանքների։ Այդ ընկնողներից տղամարդիկ եղել են 123, կին՝ 174 և փոքրեր՝ 10։

◆ Պետական Դումայի անդամ Կարլոս Չխէիձէն այս օրերս Թիֆլիս գալով տեսակցութիւն ունեցաւ Կովկասի դպրոցական շրջանայիս հոգաբարձու Բ. Ռուդօլֆի հետ և ցանկութիւն յայտնեց իմանալու, թէ ինչ դրութեան մէջ են պարտադիր ուսման և կովկասեան համալսարանի խնդիրները։ Ռուդօլֆը պատասխանեց, որ երեք նահանգներում արդէն մշակված են նախագծեր, իսկ միւս նահանգների համար էլ շուտով կը մշակվեն այդպիսիները։ Իսկ ինչ վերաբերում է դպրոցների նիւթական դրութեան ստուգմանը, այդ խնդիրն այն աստիճան բարդ է, որ եթէ զեմստվային հաստատութիւններ չը հիմնվեն, այլապէս դժուար է կանոնաւորել այդ խնդիրը։ Համալսարանական խնդիրը գտնվում է շատ անորոշ դրութեան մէջ, որովհետև նուիրատուութիւններն այնչափ քիչ են, որ հազիւ թէ այդպիսի փոքր գումարով համալսարան բացվի։

◆ Կովկասեան դպրոցական շրջանային հոգաբարձու Բ. Ռուդօլֆը յուլիսի 8-ին մեկնեց Սվանէթիա, տեղական ժողովրդական դպրոցները դիտելու համար։

◆ Ներկայ տարվայ առաջին չորս ամիսների ընթացքում Ռուսաստանում, ինչպէս հաղորդում է կիսապաշտօնական «Торгово Пром. Газета»-ն, ստացվել է 453,239 պուդ պղինձ։ Ռուսաստանում պղնձահանքեր մշակվում են Ուրալում, Անդրկովկասում և Սիբիրում։ Ստացված պղինձը ահա ինչպէս է բաժանվում ըստ շրջանների. Ուրալը տուել է 223,682 պուդ, Անդրկովկասը 151,534, Սիբիրը 56,401 և քիմիական կտոր գործարանները 21,622. պղնձագործութիւնը պետութեան մէջ արագ զարգանալու ձգտում ունի. եթէ համեմատելու լինենք այս տարվայ արդիւնքը նախորդ տարիների հետ, մենք կը տեսնենք, որ Կովկասում, համեմատած 1907 թւի հետ, նա աճել է մօտ 48%։

◆ Նորերս սնանկ յայտարարված Վօլժսկօ-Կասպիսկիյ նաւթարդիւնաբերական և առևտրական ակցիօներ. ընկերութեան պարտատէրերի կայացրած ընդհանուր ժողովը պարզել է, որ ընկերութիւնը ունի մօտ 2 միլիօն պարտք, մինչդեռ նրա բոլոր կայքը գնահատվում է մօտ $1/2$ միլիօնի։

◆ Մեր ընթերցողներին յայտնի է, որ Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանի տեսչի պաշտօնը առաջարկված էր Ներսիսեան դպրոցի նախկին տեսուչ Ս. Բալադեանին։ Այժմս մեզ հաղորդում են, որ այդ առիթով բանակցութիւնները դեռ ևս չեն վերջացել։

◆ Ինչպէս տեղեկանում ենք, ժողովրդական թատրօնի հայկական ներկայացումների ռէժիսօրութիւնը մինչև առաջիկայ սեպտեմբեր յանձն է առել վարելու Յ. Աբէլեանը, իսկ առաջիկայ ամբողջ տարվայ համար հրաւիրված է դերասան Ալիխանեանը։

◆ Քաղաքային դումայի քարտուղար Մ. Ջաբարը նորերս մի ընդարձակ զեկուցում է ներկայացրել քաղ. վարչութեանը՝ խնդրելով հարց զարթեցնել՝ Թիֆլիսում յօգուտ քաղաքի բնակարանային տուրք մտցնելու համար, որպէսզի, դրա հիման վրա, տնատէրերի հետ հաւասար կերպով՝ քաղ. ձայնաւորների ընտրութիւններ կատարելիս՝ իրաւունք ունենան մասնակցելու նաև բնակարանային տուրք վճարողները։ Այդ զեկուցումը առաջարկվելու է դումայի քննութեանը՝ աշնան սեսսիայի ժամանակ։

◆ Վակէ արուարձանի բնակիչները հաւաքական մի խնդիրքով նորերս դիմել են նահանգապետին, խնդրելով առաջարկել քաղ. վարչութեանը անյապաղ ջրանցքի կառուցումը սկսելու, լուսաւորութեան մասին հոգ տանելու և շտապեցնելու Վակէի գլխաւոր փողոցը սալայատակելու գործը։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանութիւնը յունիսի 15-ից մինչև յուլիսի 1-ը քաղաքային գնահատական տուրքի ապառիկներից հաւաքել է 19,837 ր.։ Մնում է հաւաքելու 12,257 ր. 48 կ.։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացել է Եփրեմ վարդապետի միջոցով տ. Մարիամ Կազիմիրօվնա Բաբեանից ի յիշատակ իր հանգուցեալ ամուսնու՝ բժիշկ Եգոր Սերգ. Բաբեանի՝ յօգուտ Ընկ. ձրի թէյատան 20 ռուբլի»։

◆ Յուլիսի 9-ին, մօտաւորապէս առաւօտեան ժամը 8-ին, Կուր գետի ափին Տէր-Յակոբեանի կալուածում գտնված է ինչ-որ անյայտ կնոջ դիակ։ Դիակը ուղարկված է հիւանդանոց։ Միջոցներ են ձեռք առնված նրա անձնաւորութիւնը պարզելու համար։

◆ Նախալովկայի քաղաքային ձրի թէյարանը ամսիս 10-ին յաճախել են 891 հոգի, իսկ 11-ին՝ 776 հոգի։

◆ Յուլիսի 11-ի երեկոյեան ժամը 11-ին Գէօրգիէվսկայա փողոցի № 51 տան մէջ ապրող Թիֆլիսեցի Եկատերինա Գրիգորիեվնա Մայկօվա, 20 տարեկան, մահափորձ է կատարել իր կեանքի դէմ՝ ընդունելով քացախի էսսէնցիա։ Անզգայ դրութեան մէջ նրան տարել են Միքայէլեան հիւանդանոց։ Շարժառիթը անյայտ է։

◆ «Ֆրանցիա» հիւրանոցի համարներում ապրող Երզրումի Սանասարեան դպրոցի ուսուցիչ Թիւրքահպատակ Խօսրով Բաբայեանը յայտնեց խուզարկու ոստիկանութեան պետին, որ յուլիսի 7-ին իր կնոջ՝ 19 տ. Նեկտարինա Բաբայեանի հետ միասին մըտաւ «Իւժնայա» կաթնարանը Նիկոլայէվսկայա նրբափողոցում № 1 տանը, կաթ խմելու նպատակով։ 15 րօպէից յետոյ այնտեղից նրա կինը անյայտացաւ ինչ-որ տեղ. միաժամանակ նրա հետ անյայտացաւ նաև կաթնարանի տէրը՝ ախալցխացի Համբարձում Տէր-Օհանջանեանցը։ Այդ ժամանակ նրա կնոջ մօտ կար 450 ր. փող և 300 ր. արժողութեամբ թանգագին իրեր, ուստի յայտնողը կասկածում է, որ նրա կնոջ փախցնողը յիշեալ Տէր-Օհանջանեանն է։

◆ Նաւթլուղի կայարանում յուլիսի 9-ին ժանդարմները կալանաւորել են Ալէքսանդրօպօլի գաւառի Արտէջ գիւղի բնակիչներ Յակոբ և Հրահատ Պաշիկեաններին, որոնց մօտ գտել են 2000-ի չափ բէրդան հրացանի փամփուշտներ։

◆ Յուլիսի 1-ին Աղդաշ աւանում բացվել է պետական գանձարանի բաժանմունք։ Բացմանը ներկայ է եղել Գանձակի նահանգապետ Գ. Ս. Կօվալէվը, Երևանի արքունական պալատի կառավարիչ Լէօնեևը, մահմէդականների ղաղըն, պաշտօնական անձինք և բազմամարդ ժողովուրդ։

◆ Ախալքալաքից հաղորդում են „Кавказъ“ թերթին, որ տեղական վաճառականներից մէկի որդին՝ ուսանող Աւ. Մաղաքեանը պօստով ստանում է տեղական մի նամակ, որով պահանջում են նրանից ցերեկվայ ժամը 4-ին 300 ռուբլի տանել և դնել Ախալքալաքի մօտիկ Թափարվան-չայ գետի ձորում գտնվող հին Վան վանքի մէջ, սպառնալով չը կատարելու դէպքում՝ սպանել իրան էլ, իր հօրն էլ։ Նշանակված ժամին Մաղաքեանը գնում է յիշված տեղը, իսկ ոստիկանութիւնը նախապէս միջոցներ է ձեռք առնում։ Հէնց որ Մաղաքեանը տեղ է հասնում, այնտեղ են գալիս նաև Արիստակէս Անախասօվը և Թադէոս Ալեբրտեանը, որոնց և կալանաւորում է իսկոյն դարան մտած ոստիկանութիւնը։

◆ Ամսիս 9-ին, երեկ. ժամը 4-ին, Ալէքսանդրօպօլում և շրջակայքում տեղաց աղաւնու ձուի մեծութեան կարկուտ, որից սաստիկ վնասվեցին քաղաքային գիւղատնտես. ֆերման, տեղիս բոստաններն ու շրջակայ գիւղերից Մեծ-Ղարաքիլիսայի արտերը։ («Ախուր.»)

◆ Վրիպակ.—«Մշակի» № 174-ում տըպագրված՝ «Ժողովրդական ոգին անհարեկված» յօդուածում, թերթի 2-դ երեսի 3-դ սիւնակի 25-րդ տողի վրա—հաշուած ներքեւից վեր—տպված է՝ «անհարեկիչ կեանքի հարուածին», պէտք է լինի՝ «անհարեկիչ ձեռքի հարուածին»։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Մոսկվայի նահանգական վարչութեան ստացած տեղեկութիւնները շատ ցաւալի գոյներով են պատկերացնում նահանգում գտնվող գիւղերի ժամանակակից դրութիւնը։ Աղքատութիւնը մի տարվայ ընթացքում աճել է մեծ չափերով։ 49 տեղերից ստացած տեղեկութիւնները ասում են, որ ներկայ դրութիւնը համեմատած նախկին տարիների դրութեան՝ մնացել է նոյնը։ Աղքատանալու պատճառները համարվում են 4 տարի անընդհատ շարունակվող հացհատիկների անբերրիութիւնը, հետզհետէ ուժեղացող անգործութիւնը և արբեցողութիւնը իր ծուլացուցիչ ու աշխատանքի ընդունակութիւնը ոչնչացնող հետևանքներով։

Հացահատիկների խրօնիկական անբերրիութիւնը շատ գիւղացիների վրա այնքան է ազդել, որ նրանք ստիպված են եղել թողնել իրանց տնտեսութիւնները և դուրս գալ գիւղից ուրիշ աշխատանքներ որոնելու։ Ո՞ւր է սրա վախճանը...

◆ «Рус. Вѣд.» լրագրին հեռագրում են Կիեվից. «Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ փակված է Կիեվի հասարակաց գրադարանը, որ հիմնված է եղել 1907 թւին շնորհիւ տեղական հասարակական գործիչ-

[illegible]

«կլլապսուե» էր սրան իր ամբողջ գլուխներով:

✦ Ալէքսանդրեան գաւառի Անդրէևկա գիւղում Պետրիչենկոյի կինը իր սիրեկանի հետ միասին գազանաբար սպանել է իր մարդուն:

✦ Զիստոպրուդնի ճանապարհի վրա գտնուող Գուսկովի սենեակներից մէկի մէջ ատրճանակով ինքնասպանութիւն է գործել ինժեներ-տեխնիկ Բ. Ի. Ուգրեմովը, 37 տարեկան: Գնդակը անցել է կրծքի ձախ կողմով և դուրս թռել: Ինքնասպանութեան պատճառները անյայտ են:

✦ Սերգիեվսկի աւանում գտնուող Բոգոլիւբովեան մենաստանում ինքնասպանութեան փորձ է արել, կտրելով կոկորդը, Նիկոլայ Ակսէնովը: Նրան ուղարկել են հիւանդանոց կեանքի թոյլ նշաններով:

✦ Երկրագործական մինիստրութեան թոյլտւութեամբ՝ Ռուսաց Կայսերական Պտղաբուծութեան Ընկերութիւնը ներկայ 1910 թւի աշնանը (սեպտեմբերի 25-ից մինչև հոկտեմբերի 10-ը) Պետերբուրգի Միխայլովսկի մանէժում կազմակերպում է պտղաբուծութեան և պարտիզպանութեան հերթական VI ցուցահանդէսը:

✦ «Հիւսիսային բանկի» Օդեսսայի բաժանմունքից հացահատիկներ արտահանող Բադրիլը կեղծ կոնոսամենտով ստացել է 356,000 ր. և անյայտացել:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 11 յուլիսի

Գուտտենբերգ տպարանի փակման պատճառով, «Գիւղատնտեսը» փոխադրված է նոր տպարան և երկու միացեալ №№-ը լոյս կը տեսնեն այս շաբթիս:

Խմբագրութիւն «Գիւղատնտեսի»

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Եւրոպական երկու մեծ լրագիրներ միատեղ կազմակերպում են մի շատ համարձակ փորձ՝ դիրիժաբլով թռիչք կատարել Եւրոպայից Ամերիկա Ատլանտեան ովկիանոսով:

Այդ նպատակով պատրաստվում է մի հրսկայական դիրիժաբլ իր մեխանիզմով բոլորովին նոր տիպի:

Այս թռիչքի մասնակցողներն են երկու փորձառու անձնաւորութիւններ, որոնք խոստանում են կատարել թռիչքը 46 ժամում, մինչդեռ ամենաարագընթաց շոգենաւերը անցնում են 200 ժամում:

✦ Ստոկհոլմում բռնվել է մի չափազանց հետաքրքրաշարժ գործ:

Մի քանի տարի առաջ 20 տարեկան մի աղքատ պատանի իմանալով, որ «Թագաւորական Անատոմիական Ընկերութիւնը» կտակով լաւ գնով գանգ է գնում, համաձայնում է իր մահից յետոյ գանգը ինստիտուտի տիրապետութեանը թողնել: Ինստիտուտը նրա գանգը միանգամայն փառահեղ գտնելով տալիս է բաւականին պատկառելի գումար: Պատանին գումարը գործադրում է առևտրական ձեռնարկութիւնների մէջ և կարճ ժամանակից յետոյ դառնում միլիոնատէր, որից յետոյ անպատուաբեր է համարում միլիոնատէր լինել՝ գանգը մուրհակում ծախված: Նա ցանկանում է համաձայնութեան մէջ մտնել ինստիտուտի հետ, բայց նրան այդ չէ աջողվում: Այն ժամանակ նա դիմում է դատարանին խնդրելով ինստիտուտի հետ ունեցած պայմանը համարել անգոյ: Դատարանը ոչ միայն չէ յարգում նրա խնդիրը, այլև տուգանքի է ենթարկում նրան յօգուտ ինստիտուտի այն բանի համար, որ նա առանց ինստիտուտի համաձայնութեան հանել էր տուել իր երկու ատամը:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

10 յուլիսի

ՍԵՎԱՍՏՕՊՈԼ: Քաղաքի մօտ բացվել է ամառային պանսիոն՝ մարմնամարզութեամբ, ծովային օդով և գիւղատնտեսական աշխատանքներով կազդուրելու կրթական հիմնարկութիւնների սաների առողջութիւնը:

ՎԻՆՆԻՊԷԳ: Օնտարիոյի հիւսիսում և Բրիտանական Կօլումբիայում այրվում են անտառները: Վնասները հսկայական են: Հազարաւոր ժողովուրդը ջանում է հանգցնել հրդեհը, որպէսզի ազատէ քաղաքները և տները, որոնց լուրջ վտանգ է սպառնում:

ՍՕՖԻԱ: Ռուսական գրքերի ցուցահանդէսը կազմակերպող կօմիտէտի անդամներից կազմված յանձնաժողովը առևտրի պայմանների խորհրդակցութեան համար տեղի ունեցած ժողովներում կայացրել է մի շարք որոշումներ՝ տպագրական արտադրութիւններ պօստատան միջոցով Ռուսաստան ուղարկելու համար տրվող վճարի պակասեցման և պօստային ծրարների կշիռը մինչև 10 քիլօյի բարձրացման մասին:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ: Մակեդօնիայից ժամանած ռումինական պատգամաւորութիւնը ներկայացել է մինիստր-նախագահին և խնդրել նրա գործակցութիւնը՝ Մակեդօնիայում աւտօկէֆալ եպիսկոպոսութիւն հիմնելու գործում, որը հ. Պօլսի պատրիարքի կողմից դիմադրութեան է հանդիպում:

Կառավարութիւնը խոստացել է օգնել:

ԲԵՌԼԻՆ: «Ֆրանկֆուրտեր Ցայտունգին» հաղորդում են Նիւ-Եօրկից, որ «ռուս-չինական բանկի» տեղական բաժանմունքում տեղի է ունեցել խոշոր կողոպուտ: Ինչպէս հաղորդում է լրագիրը, կողոպտված են երկաթուղային մի քանի ընկերութիւնների արժեթղթերը:

11 յուլիսի

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ: Երաշտը ոչնչացրել է 111,000 դեսեատին հացահատիկներ: 413,266 դեսեատին անբաւարար են դուրս եկել:

ՔԻՇԻՆԵՎ: Գաւառի մեծ մասը վնասվել է կարկուտից: Առանձնապէս վնասվել են Օրգէևի և Քիշինևի գաւառները: Ոչնչացել են հացահատիկները և խաղողի այգիները:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՅՏՆՈՒՄ Է

Երևան, Շամբաթին.—Կը սպասենք ձեր միւս գրուածքներին:

Ոխայեայսա, քաղաքային Պուշկինեան գր.-ընթերց. վարչութեան.— «Գեղուկին» արդէն լոյս է տեսել: Մենք ստացել ենք մի մաս և ուղարկել մեր միջոցով գրված բաժանորդներին: Դուք գրում էք, թէ ձեր գր.-ընթերցարանը բաժանորդագրվել է այդ հանդէսին և փողը, «Բազմավէպի» բաժնեգնի հետ միասին, ուղարկել է «Բազմավէպի» խմբագրութեանը, մինչդեռ ոչ «Բազմավէպ» էք ստանում և ոչ էլ «Գեղունին»: Այդ առիթով պէտք է դիմել այն հաստատութեանը, որին և փողն է ուղարկված:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառնային երթևեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ մարդատար № 12 գնացքը՝ 2 ժ. 38 ր. ցերեկ., Գանձակ է հասնում 9 ժ. 9 ր. երեկ., Եւլախ՝ 11 ժ. 20 ր գիշերվայ, Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 16 ր. գիշ., Բալաջարի 8 ժ. 1 ր. առաւօտ., Բագու՝ 8 ժ. 48 ր. առաւ.: Արագ № 2 գնացքը՝ 8 ժ. 15 ր. առաւ. Գանձակ է հասնում 1 ժ. 28 ր. ցեր., Եւլախ՝ 3 ժ. 6 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 7 ժ. 15 ր. երեկ., Բալաջարի՝ 10 ժ. 8 ր. գիշ., Բագու՝ 10 ժ. 53 ր. գիշ.: Պօստատար № 4 գնացքը՝ 10 ժ. 4 ր. գիշ., Գանձակ է հասնում 4 ժ. 18 ր. գիշ., Եւլախ՝ 6 ժ. 26 ր. առաւ., Հաջի-Կաբուլ՝ 11 ժ. 23 ր. առաւ., Բալաջարի՝ 3 ժ. 13 ր. ցեր., Բագու՝ 4 ժ. 45 ր. ցեր.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ պօստատար № 74/75 12 ժ. 22 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 11 ժ. 21 ր. առ., Էջմիածին կայար.՝ 4 ժ. 49 ր. ցեր., Նախիջևան՝ 10 ժ. 51 ր. գիշ., Ջուլֆա՝ 12 ժ. 29 ր. գիշ.: Ապրանքատար-մարդատար՝ 4 ժ. 15 ր. ցեր., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 3 ժ. 10 ր. գիշ., Էջմիածին՝ 8 ժ. 38 ր. առաւօտեան, Երեւան՝ 10 ժ. 9 ր. առ.. և սրանից դէնը այլևս չէ գնում:

ԲԱԹՈՒՄ՝ մարդատար № 5՝ 7 ժ. 31 ր՝ երեկ., Միխայլովօ է հասնում 11 ժ. 45 ր. գիշ., Բաթում՝ 9 ժ. 30 ր. առաւ.: Պօստատար № 3՝ 2 ժ. 24 ր. ցեր., Միխայլովօ է հասնում 5 ժ. 47 ր. երեկ., Բաթում՝ 3 ժ. 25 ր. գիշ.: Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 36 ր. գիշ., Միխայլովօ է հասնում 2 ժ. 39 ր. գիշ., Բաթում՝ 10 ժ. 49 ր. առաւօտեան:

ԲՈՐԺՈՄ՝ մարդատար № 7/8 8 ժ. 28 ր. առ. Միխայլովօ է հասնում 12 ժ. 42 ր. ցեր., Բորժոմ՝ 2 ժ. 3 ր. ցեր.: Մարդատար № 9/10 3 ժ. 36 ր. ցեր., Միխայլովօ է հասնում 7 ժ. 56 ր. երեկ., Բորժոմ՝ 9 ժ. 13 ր. գիշերվայ.

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ պօստատար № 3՝ 12 ժ. 24 ր. ցեր.: Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 36 ր. գիշ.: Մարդատար № 11՝ 6 ժ. 58 ր. առ. (այս գնացքը Բաթում չէ գնում):

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 7 ժ. 25 ր. առաւ.: Պօստատար № 4՝ 9 ժ. 4 ր. երեկ.: Մարդատար № 6՝ 11 ժ. 4 ր. առ. (այս գնացքը Բագու չէ գնում):

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ պօստատար № 72/73 6 ժ. 8 ր. առաւ.: Մարդատար-ապրանքատար՝ 6 ժ. 33 ր. երեկոյեան:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ՝ մարդատար № 9/10 8 ժ. 8 ր. երեկ.: Մարդատար № 7/8 6 ժ. 28 ր. առաւ.

Հասցեներ

ՀԵՐԹԱՊԱՀ ԲԺԻՇԿՆԵՐ և ՖԵԼԴՇԵՐՆԵՐ —Մուխրանսկայա փողոց, քաղաքային հիւանդանոց, տէլէֆ. № 39:

ԴՈՒՄԱՅԱԿԱՆ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ.—I, II և IX ոստիկանամասերում՝ Վ. Պ. Ֆոմինա-Օսիպովա (Վակէ արուարձան, սեփ. տուն, տէլէֆ. № 461): III և IV ոստիկանամասերում (Սօլդատսկի բազարը նոյնպէս հաշւած) Լ. Խ. Քալանթարեան (Բարեատինսկայա փող. № 6, տէլէֆ. № 517): V և VI ոստիկանամասերում՝ Ի. Մ. Ջաբուլդովսկի (Գրիբոյեդովսկայա փող. № 10, տէլէֆ. № 645): VII և VIII ոստիկանամասերում՝ Գ. Ֆ. Նասիեվ (Պեսկովսկայա փող. № 4, տէլէֆ. № 248): X, XI և XII ոստիկանամասերում՝ Վ. Ա. Միրաքեան (Միխայլովսկի պր. № 174, տէլէֆ. № 327):

ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒՆԵՐ.—I ոստիկանամասում՝ Մ. Կ. Բէլօգերսկի (Օրդնէթսկայա փող. № 17): II ոստիկանամասում՝ Բ. Գ. Տէրէգուլօվ (Միրսկայա փող. № 17): III ոստիկանամասում՝ Գ. Ի. Թամամշեան (Պետրոս Մեծի փող. № 11): IV ոստիկանամասում՝ Ց. Մելիք Բախտամեան (Պուշկինսկայա փող. № 3), իսկ սրա օգնական՝ Վ. Ա. Իսգբաշեան (Արխիֆի պեր. № 12): V ոստիկանամասում՝ Միրզա-Հուսէյն Հասան-զադէ (Սուրբ Սարգսի փող. № 19): VI ոստիկանամասում՝ Ա. Ս. Գուլաձէ (Գօլովինսկի, № 37): VII ոստիկանամասում՝ Դ. Ա. Շիխինով (Հալաբար, Պրէօբրաժէնսկայա փող. № 20): VIII ոստիկանամասում՝ Ի. Տօիձէ (Գօնչարնայա փողոց № 32): IX ոստիկանամասում՝ Գ. Ա. Տէր-Ստեփանեան (Կրասնօգօրսկայա փողոց № 16): X ոստիկանամասում՝ Դ. Ի. Էմինով (Միխայլովսկի պր. № 142): XI ոստիկանամասում՝ Ս. Շ. Ջկօնիա (Միխայլովսկի պր. № 148): XII ոստիկանամասում՝ Գ. Վ. Ջաւկվիաձէ (Նախալովկա, Բէժօնտնայա փող., սեփ. տուն):

ԴՈՒՄԱՅԱԿԱՆ ԹԱՂԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ (բուժողներ).—1 և 2-րդ ոստիկանամասերում՝ Գ. Ա. Գեդալին (Մադատովսկայա փ. № 5, տէլէֆ. № 593): 3-րդ և 4-րդ ոստիկանամասերում, Մ. Ի. Շահվերդեան (Պլեխանովսկի վերելք № 1, տէլէֆ. № 619): 5-րդ ոստիկանամասում՝ Տ. Մ. Թադևոսեան (Վելյամինովսկայա փ. № 4, տէլ. № 680): 6-րդ և 7-րդ ոստիկանամասերում՝ Շ. Ա. Միկելաձէ (Կախէտինսկայա փող. № 1, տէլէֆ. № 816): 8-րդ և 9-րդ ոստիկանամասերում՝ Ն. Դ. Խատիսով (Սուդեբնայա փող. № 17, տէլէֆ. № 709): 10-րդ, 11-րդ և 12-րդ ոստիկանամասերում՝ Յ. Գ. Տէր-Նիկողոսեան (Միխայլովսկի պր. № 169, տէլէֆ № 15):

(ա. օ.) 817. 6—6

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ

Օրէ-ըօր շատացող պահանջը ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ վերաբերմամբ առիթ է տուել վերջին ժամանակներս երևան գալու բազմաթիւ փոքրարժէք կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով (սպերմատին, սպերմինօլ, սպերմօլ, սեկարովեան հիւթ, հեղուկ և այլն) և միևնոյն ժամանակ կեղծողների կողմից առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ համահաւասար և նոյնիսկ նրանից բարձր ազդեցութիւն ունեցող դեղ: Կեղծողները յաճախ լինում են այնպիսի մարդիկ, որոնք բժշկականութեան հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն, օրինակի համար՝ դեղավաճառ և պարֆիւմէրի խանութներ ունեցողները և այլն: Հասկանալի է, որ այդօրինակ կեղծիքները բժշկականութեան և գիտութեան հետ առհասարակ ոչ մի կապ չունեն, սակայն, որպէսզի գիտական բնաւորութիւն տրված լինի նրանց, կեղծողները իրանց ռէկլամների մէջ բերում են գրականութեան և բժիշկների գիտողութիւններ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԵԱՆ մասին՝ մոլորութեան մէջ գցելով ոչ միայն հիւանդներին, այլ և պ. պ. բժիշկներին:

Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՆԵԼ յիշեալ կեղծիքներից այն անձերին, որոնք օգտվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՑ: Գրականութեան մէջ գտնվող բոլոր բազմաթիւ գիտողութիւնները գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ բուժիչ ազդեցութեան մասին, այն է՝ նեվրաստենիայի, սեռական թուլութեան, ծերութեան, իստերիայի, նեվրալգիայի, սրտեան պակասութեան, բոխախտի, սիֆիլիսի, ալդիկային բժշկութեան ... հիւանդութիւններ (չաղութիւն, սրտի անդամալուծութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացման, ալկոհոլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից թուլացած լինելու, յղացածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ— վերաբերում են ԲԱՑԱՌԱՊԷՍ ՍՊԵՐՄԻՆ ՊԷԼԻՆ, հետևաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ" անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ, քանի որ միակ իսկական սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ: Սրուակը 3 ռուբ.: Գրականութիւնը՝ ուղարկվում է ըստ առաջին պահանջման ձրի:

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ

ՊՐՕՖԷՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Մատակարար ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ պալատի—Ս.-Պետերբուրգում:

(П. 77035.) 455. 8—5

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

2 ԶՈՅԳ ԿՕՇԻԿ
5 Ր. 50 ԿՕՊԷԿՈՎ.

Մի քանի խոշոր ֆաբրիկներում առևտուրը սուղ լինելու պատճառով մեզ յանձնարարվում է վաճառելու մեծաքանակ կօշկեղէն 60% զեղջով, այսինքն ստանալով միայն աշխատանքի մի մասը. Հետևաբար բաց ենք թողնում խիստ քանակութեամբ 1 զոյգ ... և 1 զոյգ կանացի— կապիչներով, նոր ձևի, շպլիկներով, ամուր և էլեգանտ պատրաստուած, 15 ր. արժեցող, ՄԻԱՅՆ 5 Ր. 50 ԿՈՊ.: (Ըստ ցանկութեան կարելի է 2 զոյգ տղամ. կամ 2 զոյգ կանացի): Կաշին սև կամ շագանակագոյն, մեծութիւնը համարներով կամ թէ չափսով: Պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ վերադիր վճ. մինչև ունեցած քանակ. սպառումը: Ճանապարհածախքի և փաթեթի համար հաշվում է Եւր. Ռուս. 55 կ., իսկ Սիբիր՝ 85 կ.: Չորս և աւելի զոյգ պատուիրելուց՝ ճանապարհածախքը մեր հաշւին: ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ.— Անհամապատասխան կօշիկները յետ են վերցվում փոխելու համար և կամ թէ փողը վերադարձնելու պայմանով: Պայմանները հասցէագրել՝ ОБЩЕСТВО МЕРКУРІЙ, ЛОДЗЬ. 150.

Թղթակց. ռուսերէն: Խնդրում ենք մեր ֆիրման չը շփոթել միւսների հետ:

(В. 45876) 802. 10—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Ամառը գտնվում է ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ (Կովկաս. հանք. ջրերում), որտեղ ընդունում է հիւանդներին մինչև սեպտեմբեր: Верхній бульваръ, д. кн. Гирей.
(ե. հ. կ.) 565. 0—25

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԻԼԱՐԴԻԲԵԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւնը ամեն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելյամինովսկայա փող № 8
(օ. մ.) 564. 100—24

Վեհափառ Կաթողիկոսը
Սանահնի վանքում

18 գոյնով մեծադիր պատկեր
ԳԻՆԸ 3 Ր.
— ԱՂԲԻՒՐ-ՏԱՐԱԶ —
միևնոյն հասցէով ստացող բաժանորդներին ձրի:
Դիմել՝ Тифлисъ. Бюро Печати, Мадатовская, 5.
(ե. կ.) 811. 0—2

ԲԺԻՇԿ
Գ. Յ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Արաս.Արագվսկայա, տուն Միրիմանովի:
(ե. հ. կ.) 725. 100—14

ՀԻՊՆՕՏԻԶՄ

ԴՈՒՔ ԿԱՐՈՂ ԷՔ ՀԻՊՆՕԶԱՑՆԵԼ

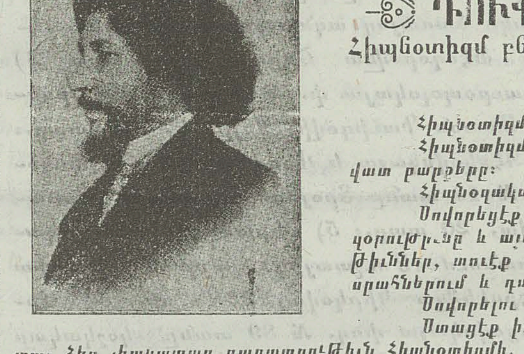

Հիպնօտիզմ բնական ձիրք չէ: Ամեն ոք կարող է տիրապետել այս խորհրդաւոր գիտութեան:

Հիպնօտիզմ սովորելը նոյնքան հեշտ է, որքան ուտել խմելը:
Հիպնօտիզմը կը բժշկէ հիւանդութիւններ և կուղղէ մոլորութիւններն ու վատ բարքերը:
Հիպնօզական ցուցահանդէսները չափազանց զուարճալի են:
Սովորեցէք հիպնօզացնելու արուեստը: Մշակեցէք ձեր մէջ ներշնչելու զօրութիւնը և այդ պրանչելի ուժի միջնորդութեամբ դարմանեցէք հիւանդութիւններ, տուէք ապշեցուցիչ ցուցահանդէսներ թատրոններում կամ մասնաւոր սրահներում և դառէք պրոֆէսիոնալ հիպնօտիստ:
Սովորելու ծախքը շատ չնչին է:
Ստացէք իմ «Ինչպէս հիպնօսացնել» պատկերազարդ գրքոյկը, որը կը տայ ձեզ լիակատար բացատրութիւն Հիպնօտիզմի, Մեսմերիզմի, Հոգեբուժութեան, Ներշնչման, Հոգետեսութեան և Տելեպաթիի մասին: Այս գրքոյկն ստանալու համար պիտի ուղարկել 10 կոպէկի նամականիշ ճանապարհածախքի համար:

ԳՐԵՑԷՔ ԱՅՍՕՐ: Գրեցէք ձեր անունն ու հասցէն որոշ:
Դիմել հետևեալ հասցէով Америка. Haroutun Shekerjian. 2030 Indiana Ave Chicago, Ill. U. S. A.
(ե.շ.) 689. 100—12

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

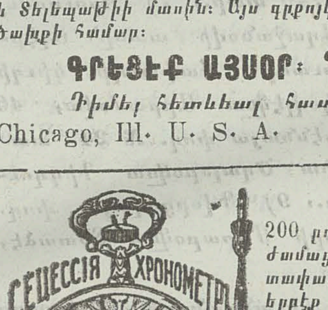

200 ռուբ. արժեցող ոսկէ ժամացոյցի փոխարէն մենք առաջարկում ենք «ՍԵՑԵՍԻԱ» ժամացոյցը, որն իր ձևով եւ շքեղութեամբ պակաս չէ ոսկէ ժամացոյցից: Ժամացոյցը տափակ ձևի է, արծաթէ բուրլու հաստութեան, ամերիկական նորաձև ոսկուց, որը երբէք չէ կորցնում իր նախկին տեսքը, օրիգինալ ծաղկանկարով (տես նկարը): «ՍԵՑԵՍԻԱ» ժամաց. տարբերվում է իր ուղիղ ընթացքով եւ առանձնապէս գեղանկարված տեսքով: Ընթացքը քարերով, լարումը 40 ժամը մի անգամ: Գինը 3 ր. 75 կ., 2 հատը 7 ր.: Խուլ ժամ. 3 փականով 4 ր. 75 կ.: Այդ ձևի կանացի ժամաց. 4 ր. 75 կ., խուլ ժամ. 5 ր. 75 կ.: ՁՐԻ ուղարկվում է գեղեցիկ շղթայ՝ նոր ոսկուց, առէլօկով եւ այծեմաշկի քսակ ժամաց. համար: Ժամաց. ուղարկվում է մինչեւ բաշէնը առաջ ... յետոյ, 6 տարվայ երաշխաւոր., վերադիր վճ. եւ առանց կանխավճ.: Մինչեւ 2 հատի ճանապարհածախքը 40 կ. (Սիբիր 75 կ.):
Հասցէագրել՝ Складу часовъ Т-ва «УНИВЕРСАЛЬ», Варшава, Холодная, № 22 - 97.
Թղթակցութիւնները ռուսերէն:
(1,11,22, յ. 13, օգ. 3) (В. 39272) 666. 5—4

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ

„ՆԱՐԶԱՆ" | „ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԻ №20"

Առ. և Ա. Մ.

Բուժիչ ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ (աղի-ալկալեան) №№ 4, 4 նոր, 6, 17, 18, 18 բիւվ. 2, 19: ԲԱՏԱԼԻՆԵԱՆ (անփոխարինելի լուծողական): ՍՄԻՐՆՈՎԵԱՆ-ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ (պարունակում է մկնդեղ): ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ ԼԷՊԵՇԿԱՆԵՐ (վերացնում է տապը): ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ ԱՂ (փոխարինում է № 17 ջրին): ՀԵՂՈՒԿ ԱԾԽԱԹԹՈՒ, միանգամայն մաքուր, ստացված Կիսլովոդսկի «Նարզանից»:

ՋՐԵՐԻ ԵՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻՆ—ТИФЛИСЪ, Гановская, № 10.
Ածխաթթուի պատուէրների և մանրամասն նկարագրութիւնների ու պրէյս-կուրանտների համար դիմել՝ Пятигорскъ, Управленіе водъ.

Պահանջեցէք ամենուրեք:

(6, 13) (М. 201396) 806. 2—2

Типографія „Экономія" Больш. Ванская № 3.